

Radka Macháčková

Petr Tausk

teoretik, pedagog, fotograf

Bakalářská práce

Slezská univerzita v Opavě
Filosoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie

Opava 2011

Radka Macháčková

Petr Tausk

teoretik, pedagog, fotograf

Petr Tausk

theorist, pedagogue, photographer

Teoretická bakalářská práce

Obor: Tvůrčí fotografie

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Vladimír Birgus

Oponent: Mgr. Václav Podestát

Slezská univerzita v Opavě

Filosoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie

Opava 2011

Abstrakt

Ve své bakalářské práci jsem se zaměřila na dílo pražského teoretika, pedagoga a fotografa Petra Tauska. Z jeho rozsáhlé publikační činnosti zmiňuji řadu příruček pro amatérské i profesionální fotografy, rozebírám stěžejní díla zabývající se historií fotografie, zmiňuji kurátorskou činnost i pedagogické působení na Akademii múzických umění v Praze. Závěr práce je věnován vlastní fotografické, převážně portrétní, tvorbě.

Klíčová slova

Historie fotografie, Akademie múzických umění v Praze, portrét

Abstract

In my thesis I focus on the work of Prague's theorist, pedagogue and photographer Petr Tausk.

From his broad publication work I especially mention his textbooks for amateur and professional photographers. Further I analyze significant work considering the history of photography, curatorship and his educational career at the Academy of Performing Arts in Prague. The end of the thesis is dedicated to his own photographic work.

Keywords

History of photography, Academy of Performing Arts in Prague, portrait

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
MACHÁČKOVÁ Radka	Šimáčkova 20, Praha	F506801

TÉMA ČESKY:

Petr Tausk teoretik, pedagog a fotograf

NÁZEV ANGLICKY:

Petr Tausk, theorist, pedagogue and photographer

VEDOUcí PRÁCE:

Prof. PhDr. Vladimír BIRGUS – ITF

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Ve své práci se zaměřuji na publikační a pedagogickou činnost Petra Tauska. Přináším přehled fotografických příruček i historických publikací. Součástí práce je i kurátorská činnost a fotografické, převážně portrétní, dílo.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

Birgus Vladimír, Mlčoch Jan, Česká fotografie 20. století/průvodce, Nakladatelství KANT, 2005. 163 s. ISBN (KANT) 80- 86217-89-2

Birgus Vladimír, Mlčoch Jan, Česká fotografie 20. století, Nakladatelství KANT, 2010. 390s. ISBN 678-80-7437-026-7

Birgus Vladimír, Scheufler Pavel, Fotografie v českých zemích 1839 - 1999, Grada Publishing, 1999. 215s. ISBN 80-7169-902- 0

Birgus Vladimír, Informatorium II. (Fotografie), Mladá fronta, Praha 1984

Hlaváč L'udovít, Dejiny fotografie, Osveta, Martin 1987

Kolektiv autorů: Contemporary Photographers, St. James Press, Detroit 1995

Vojtěchovský Miroslav, Vývoj československé teorie fotografie 20. století, SPN, Praha 1985

Podpis studenta:

Datum:

Podpis vedoucího práce:

Datum:

Podpis vedoucího katedry:

Datum:

Na tomto místě bych chtěla poděkovat především Prof. PhDr. Vladimíru Birgusovi za vedení práce, jeho ženě Darině Birgusové a manželce Petra Tauska, Daně Tauskové za jejich čas, ochotu a poskytnuté materiály. Dále bych chtěla poděkovat i Doc. MgA. Alešu Kunešovi za poskytnutí rozhovoru.

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně za použití literatury a pramenů uvedených v seznamu doporučené literatury

Souhlasím, aby tato práce byla zveřejněna zařazením do Univerzitní knihovny FPF SU v Opavě, knihovny Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a na internetové stránky ITF.

Radka Macháčková

V Opavě dne 22.5.2011

© 2011 Radka Macháčková
Institut tvůrčí fotografie FPF
Slezské univerzity v Opavě

Obsah

Úvod 7

1. Osobnost Petra Tauska 8
2. Chronologie 11
3. Dílo Petra Tauska v kontextu československé fotografie 15
4. Amatérská fotografie 17
5. Publikační činnost 18
 - 5.1. Výběr z článků a seriálů publikovaných v odborných časopisech 18
 - 5.2. Fotografické příručky 20
 - 5.3. Historické publikace 28
 - 5.4. Skripta pro Akademii múzických umění 34
 - 5.5. Edice mezinárodní fotografie 41
 - 5.6. Profily z prací mistrů československé fotografie 42
6. Pedagogické působení na FAMU 46
 - 6.1. Rozhovor s Alešem Kunešem 49
 - 6.2. Rozhovor s Vladimírem Birgusem 52
7. Kurátorská činnost 55
8. Fotografické dílo Petra Tauska 59

Závěr 68

9. Souhrnné přehledy 69
 - 9.1. Přehled příruček a publikací 69
 - 9.2. Přehled článků v časopise Revue Fotografie 72
 - 9.3. Přehled článků v časopise Československá fotografie 74
 - 9.4. Přehled zahraničních článků 79
 - 9.5. Přehled skript pro Akademii múzických umění v Praze 80

Seznam použité literatury 81

Jmenný rejstřík 82

Úvod

Ing. Petr Tausk se zapsal do historie fotografie svou neutuchající vášní po vědě. Jeho zprvu amatérský zájem o fotografii a její vývoj ho dovedl jak k činnosti publikační, tak pedagogické i autorské. Jeho jméno je podepsáno pod důležitými historickými publikacemi, vysokoškolskými skripty i příručkami pro fotoamatéry. Svými články pravidelně přispíval do měsíčníku Československá fotografie i čtvrtletníku Revue Fotografie, byl organizátorem mnoha výstav a významným propagátorem československé fotografie v zahraničí.

Tato práce začíná rokem 1960, ve kterém publikuje spolu s Bohuslavem Biskupem svou první příručku Fotografování s výměnnými objektivy. Neopomine zmínit stěžejní dílo Dějiny fotografie ve 20. století i významnou oborovou encyklopedii Praktická fotografie.

I přesto, že byl Petr Tausk celý život zaměstnán jako vědeckotechnický pracovník, dokázal v sobě nalézt dostatek energie pro fotografické bádání a to vždy s lehkostí, humorem a klidem jemu vlastním.

1. Osobnost Petra Tauska

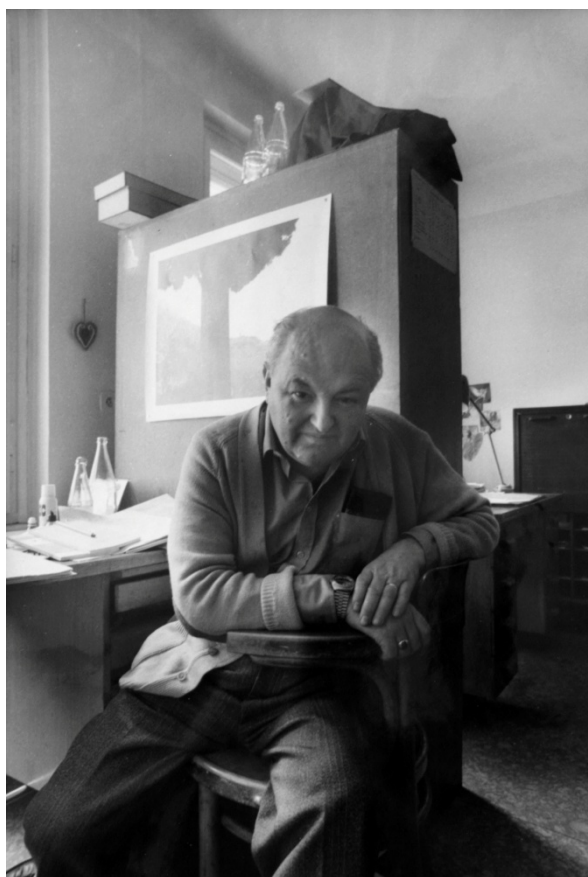
Je těžké určit zda-li byl Petr Tausk více chemikem, historikem fotografie, publicistou, pedagogem, teoretikem nebo fotografem. Nejspíš se v něm vrchovatou měrou snoubilo vše dohromady.

Především byl pozitivně smýšlejícím člověkem, žijícím přítomností, s velkými plány do budoucnosti. Osobnost od přírody nabitá energií, s neustálým vnitřním nutkáním objevovat, analyzovat, třídít a urovnávat nové myšlenky a informace. Měl duši vědce a je snad věcí náhody, že tuto svou energii vložil právě do fotografického bádání.

Podíl na tom měl i jeho smysl pro „výtvarno“, který ho zavedl jak do světa malování, tak fotografování.

Cílem této diplomové práce bylo nahlédnout na život Petra Tauska z pohledu fotografie, je ale potřeba zmínit, že úspěchy slavil i ve své původní profesi chemického inženýra.

Myslím si, že právě povaha tohoto oboru měla vliv na Tauskův způsob nahlížení na dějiny fotografie.

Petr Tausk ve své kanceláři, 70. léta

Osobnost Petra Tauska ve vzpomínkách jeho dcery

Dariny Birgusové

Otec i jeho bratr vystudovali chemii. Oba šli ve stopách svého otce Arnošta Tauska, který byl pro ně velkou autoritou. Otec toho často litoval, vždy říkal, že by ho bavilo něco jiného, nicméně školu měl vystudovanou. Faktem také je, že Arnošt Tausk byl mimo jiné i zástupcem firmy Rollei pro Československo.

Fotit začal v padesátých letech. Mojí mámu si vzal v padesátém devátém. Fotil pak stále častěji a i když byla jeho zaměstnáním chemie, náplní života byla fotografie. Jako dítě si pamatuji, že vždy, když přišel z práce, sedl si k psacímu stolu a psal. Pracoval prakticky neustále, kromě neděle, kdy se šlo na rodinnou procházku. S mámou měli velmi šťastné manželství. Bylo to dané i tím, že jsme bydleli s babičkou, která byla generálka. Jejich vztah tak musel být opravdu pevný, aby dokázali čelit této tchýni, která nebyla z nejmilejších. Pro mě byli vzorem do života, jak má takový svazek vypadat.

Otec si přál syna, nicméně měl smůlu a měl jednu dceru. Pak také toužil, abych se věnovala fotografii a já od ní spíš utíkala. Trochu jsem fotila, ale nebyl to až tak hluboký zájem. Vystudovala jsem ekonomii a pracovala pro vydavatelství Panorama, které vydávalo pohlednice. Zde jsem se k fotografii alespoň trochu přiblížila. V roce 1986 jsem si vzala Vladimíra, který byl pro mého otce ztělesněním toho, co on by si pro svou dceru představoval. Bohužel si svého zete příliš neužil, protože brzy poté v roce 1988 zemřel.

Otec se pohyboval ve fotografickém prostředí, kde začaly vznikat jeho portréty. Předtím se zaměřoval hlavně na krajiny. Často fotil i během svých zahraničních cest nebo o dovolené, kde měl více volného času, než v Praze, kdy ten čas vzhledem k tomu, že chodil do zaměstnání a večer se věnoval teorii, vůbec neměl. Řekla bych, že byl převážně teoretikem a fotografování bylo jakýmsi doplňkem jeho práce.

Rodiče se často navštěvovali s Kuščynskými, kteří bydleli nedaleko od nás a otec se také hodně kamarádil s Janem Šplíchalem.

Poměrně často k nám chodili jeho studenti. A nejen k nám. Zval si je i do práce. Bylo to nedaleko FAMU v Konviktské ulici, kam se chodívalo i na zkoušky. Bylo to zvláštní místo, protože tam byl šílený binec, takže se pro studenta jen stěží hledala židle.

Doma měl otec obrovskou knihovnu, takové ty morové sloupy. Za knihy utrácel plno peněz, tak byla velmi dobře vybavená. Tenkrát nebyl internet, knihy byly nutností, protože

jinak nebylo možné dostat se k informacím. On měl i štěstí, že díky fotografii mohl sem tam vycestovat, což nebylo až tak zvykem, a z těchto cest si knihy dovážel. Výhodou bylo i to, že uměl německy, anglicky a italsky.

Maminka byla taková ta ukázková žena, která stojí při svém manželovi a nechává ho pracovat. Byla pro něho zázemím, nikdy mu nedělala scény, že s ní nikam nejde a jsou stále doma, prostě to tak bylo a ona to respektovala.

Pro své známé byl můj otec oblíbeným společníkem, který znal spoustu vtipů a měl velký smysl pro humor.

Z mého pohledu to byl nesmírně chytrý člověk. Já jako dítě jsem měla jistotu, že když něco nebudu vědět, prostě půjdu za ním a zeptám se. Byl úplná chodící encyklopedie a to nejenom v oblasti fotografie. Občas uměl i vylítnout, ale nedělo se to moc často. Hlavní vzpomínkou z mého dětství je jejich idylický vztah s mámou. Pro ni bylo velmi těžké, když zemřel. To byla velká rána. Mezi jeho věcmi jsme pak našli plán dovolených do roku 2000, kde měl pro každý rok napsáno kam pojedou.

2. Chronologie

1927

- **24. ledna se narodil Petr Tausk v Praze v rodině chemického inženýra Arnošta Tauska.**
Sourozenec: bratr Tomáš

1937

- první seznámení s fotografií. Od otce dostává k narozeninám svůj první fotoaparát Baby box

1938

- započatá studia na reálném gymnáziu v Praze

1942

- vyloučení ze studií z důvodu rasové persekuce jako židovský míšenec

1943

- zaměstnán jako učedník v záložně Apis v Praze

1944

- deportace nacisty do internačního tábora pro židovské míšence v Bystřici u Benešova

1945

- 30. dubna útěk z tábora
- fotografická reportáž z osvobození Prahy
- opětovné přijetí na reálné gymnázium

1946

- maturitní zkouška na reálném gymnáziu
- započatá studia na Vysoké škole chemicko-technologického inženýrství v Praze

1950

- absolvování II. státní zkoušky s velmi dobrým prospěchem
- zaměstnán ve Východočeských chemických závodech v Rybitví jako vývojový chemik

1954

- zaměstnán v projekčním ústavu Chemoprojekt v Praze jako hlavní technolog

1956

- pořizuje si jednookou zrcadlovku Praktica FX2 s objektivem Triotar 1:4/135mm a širokoúhlým Primagonem

1958

- převeden do pražské projekční kanceláře Královopolské strojírny

1959

- svatba s Danou Šperlovou, narození dcery Dariny

1960

- publikuje společně s Bohuslavem Biskupem svou první knihu o fotografii - „Fotografování s výměnnými objektivy“ (Praha, SNTL)

1964

- začíná publikovat v Československé fotografii sérii článků pod názvem „Světová fotografie“

1965

- začíná organizovat fotografické výstavy doma i v zahraničí, první byla pravděpodobně výstava italské fotografie v pražské síni Fotochema

1966

- setkání s německým fotografem, pedagogem a kurátorem Otto Steinertem v Praze
- začíná fotografovat portréty známých československých i zahraničních fotografů

1967

- začíná externě přednášet na FAMU předmět „Současná světová fotografie“
- publikuje knížku „Fotografujeme zrcadlovkou“ (Osveta, Martin)
- stává se kandidátem ve Svazu čs. výtvarných umělců
- zajímá se o barevnou fotografii a malířství

1968

- zaměstnán na Ústředí vědeckotechnických a ekonomických informací v Praze
- spolu s Adolfem Kroupou, Vilémem Reichmannem a Václavem Zykmandem připravil výstavu „Surrealismus a fotografie“, která proběhla ve Funkeho kabinetu v Brně

1970

- vydává učební skripta „Současná světová fotografie“ (SPN, Praha)

1972

- publikuje jako vedoucí autorského kolektivu oborovou encyklopedii „Praktická fotografie“ (SNTL, Praha)

1973

- stává se kurátorem výstavy „Lyrické proudy v československé fotografii“ na 5. mezinárodní výstavě audiovizuální techniky SICOF v Miláně
- připravuje československou premiéru výstavy „Lyrické proudy v československé fotografii“ ve Funkeho kabinetu v Brně. Později byla uvedena ve Freiburgu (1975) a v Tunisu (1976)
- publikuje příručku „Základy tvorivej farebnej fotografie“ (Osveta, Martin)
- publikuje příručku „Materiály pro černobílou fotografii“ (SNTL, Praha)
- publikuje společně s Václavem Štulíkem příručku „Jak fotografovat“ (SNTL, Praha)

1974

- sestavil pro Ministerstvo kultury ČSR ze 190 snímků od 35 autorů putovní fotografickou výstavu „Československo 1975“

1975

- publikuje společně s Jánem Šmokem a Josefem Pecákem příručku „Barevná fotografie“ (SNTL, Praha)

1976

- po smrti Rudolfa Skopce začíná přednášet na FAMU předmět „ Dějiny fotografie“
- je autorem textů do katalogu k výstavě pořádané k osmdesátinám Josefa Sudka v Galerii Lichttropsfen a v Neue Galerii v Cáchách
- je autorem úvodního textu k bromografickému portfoliu 13 fotografií Josefa Sudka z edice „Mezinárodní fotografie“, vydávaném vydavatelstvím Pressfoto v Praze

1977

- publikuje v Německu stěžejní dílo „ Dějiny fotografie ve 20. století“ (Die Geschichte der Fotografie im 20. Jahrhundert“ DuMont Buchverlag, Köln)
- vydává učební skripta „Současný stav fotografie“ (SPN, Praha)
- publikuje příručku „Okamžitá fotografie-súčasnost-možnosti-perspektívy“ (Osveta, Martin)
- vydává společně s německým historikem umění Hansem H. Hofstätterem publikaci „100 TEMI di FOTOGRAFIA“ (Arnoldo Mondadori, Miláno)

1978

- jeho dílo „Dějiny fotografie ve 20. století“ vychází ve španělštině
- publikuje příručku „Nestačí jen stisknout spoušť....“ (Práce, Praha)

1979

- nakladatelství Panorama začíná vydávat edici bromografických alb „Profily“ z prací mistrů československé fotografie, kde Petr Tausk je autorem úvodních textů. Edice zahrnuje album 18 fotografií Josefa Sudka (1980), album Josefa Ehma (1979) a Viléma Heckela (1981)

1980

- jeho dílo „Dějiny fotografie ve 20. století“ vychází v angličtině, italštině a v němčině (jako druhé vydání)
- vydává učební skripta „Dějiny fotografie“ (SPN, Praha)

1981

- jeho dílo „Dějiny fotografie ve 20. století“ vychází ve švédštině
- stává se členem Evropské společnosti pro dějiny fotografie
- publikuje knihu „Textbook of Press Photography“ (MON, Praha)

1984

- stává se členem Unie slovenských fotografů
- vydává učební skripta „Dějiny fotografie II. – interpretační hlediska“ (SPN, Praha)

1985

- vydává učební skripta „Přehled současné fotografie v zahraničí“ (SPN, Praha)
- publikuje příručku „Farebná tvorivá fotografia“ (Osveta, Martin)

1986

- stává se členem Svazu československých výtvarných umělců
- vydává učební skripta „Přehled vývoje československé fotografie od roku 1918 až po naše dny“ (SPN, Praha)
- stává se členem redakční rady časopisu History of Photography (Philadelphia, London)

1987

- vydává učební skripta „Dějiny fotografie I. – Přehled vývoje fotografie do roku 1918“ (SPN, Praha)

1988

- vydává knihu „A Short History of Press Photography“ (MON, Praha)

3. května Ing. Petr Tausk umírá po kratší vážné nemoci v Praze (na mozkový nádor)

3. Dílo Petra Tauska v kontextu československé fotografie

První polovina 50. let znamenala pro fotografii nelehké období plné komunistické ideologie a negování všeho, co bylo v její historii dosaženo. Roku 1950 skončilo vydávání měsíčníku Československá fotografie, na jehož místo nastoupil časopis Nová fotografie. „Nová“ fotografie odmítla kráčet v historických stopách vývoje, minulost nesměla pošpinit její ideovou a propagandistickou funkci, kdy jediná uznávaná cesta byla v duchu socialistického realismu. Šéfredaktor František Doležal se dokonale „zasloužil“ o likvidaci experimentální a krajinářské fotografie i fotografie aktů, které byly považovány za pornografii. Mnoho autorů se dostalo do existenčních potíží, kdy jim bylo znemožněno fotografovat. Jiní byli ve vykonstruovaných procesech odsouzeni k mnoha letům vězení.

Vrcholem a zlomem tohoto temného období se stala kniha Františka Doležala Thema v nové fotografii vydaná roku 1952, proti které v článku Theorie musí přesvědčovat, získávat a správně vést ostře vystoupil Lubomír Linhart a později roku 1953 po zániku Nové fotografie a obnovení Československé fotografie i Ján Šmok (Konec strašidel 1953).

Roku 1954, po smrti Stalina a Gottwalda, dochází k celkovému postupnému uvolňování napětí, vznikají nové časopisy i deníky, Jiří Jeníček publikuje články věnované zakladatelům moderní české fotografie, začíná vycházet Večerní Praha přinášející snímky z ulic, ze života všedních dní, kde vedoucím fotografického oddělení je Erich Einhorn propagující bezprostřední fotografii a v týdeníku Vlasta působí Alena Šourková. Mladá generace jako Jan Bartůšek, Pavel Dias a Miroslav Huček se soustřeďuje okolo týdeníku Mladý svět vydávaného od roku 1959.

Fotografové hledají a nacházejí poesii všedního dne v každodenních událostech, v životě lidí s jejich všedními starostmi i radostmi.

Obnovují se kontakty se zahraničím. Roku 1957 vychází na podnět Václava Jirů sborník Fotografie 57, ze kterého vzniká čtvrtletník Revue Fotografie. Významnou událostí se stala Světová výstava v Bruselu roku 1958, která umožnila prezentaci české kultury včetně fotografie ve světě. Ve stejném roce začíná v pražském Státním nakladatelství krásné literatury, hudby a umění vycházet knižnice Umělecká fotografie. První vydanou monografií se stala monografie Henri Cartiera-Bressona od Anny Fárové, jehož myšlenka „rozhodujícího okamžiku“ ovlivnila mnoho fotografů u nás.

Vznikají nové významné fotografické galerie jako Fotochema v Praze (1957) a Kabinet fotografie Jaromíra Funkeho v Brně (1958). Na fotografii je nahlíženo jako na umělecký obor. Šíří se sběratelství. Roku 1962 vzniká v Moravské galerii první fotografická

sbírka a od roku 1960 se fotografie prosazuje jako samostatná vysokoškolská specializace na Filmové fakultě AMU v Praze.

Rudolf Skopec organizuje výstavy věnované dějinám fotografie a roku 1963 vydává v Orbisu historickou publikaci sestavenou do značné míry na základě vlastní sbírky, Dějiny fotografie v obrazech od nejstarších dob k dnešku.

V tomto období, roku 1960, vstupuje Petr Tausk do světa fotografické publicistiky svou první knihou, sestavenou společně s Bohuslavem Biskupem, Fotografování s výměnnými objektivy.

4. Amatérská fotografie

„Začínal jsem jako fotoamatér a nejprve jsem zkoumal, co všechno umí technika. Brzy jsem si ale uvědomil, že zvládnutí řemeslné profese je pouze prostředek a nikoliv cíl. Proto jsem si chtěl o fotografii přečíst knížku, která by svým pojetím odpovídala uměnovědným publikacím z oboru malířství, hudby apod. Ke svému překvapení jsem zjistil, že u nás nic takového neexistuje a i v zahraničí je tento pohled na fotografii dosti vzácný. Nezbylo proto nic jiného než sbírat poznatky z různých článků a katalogů a z těchto dílčích údajů si skládat „mozaiku“. (ČsF, 38,1987 č.1)

Petr Tausk měl velmi blízko k amatérské fotografii, vždyť právě jeho zprvu amatérský zájem se stal odrazovým můstkem pro další práci. Za dobu své publikační činnosti vydal řadu příruček pro začínající i pokročilé fotografy, napsal stovky článků do odborných časopisů, přednášel ve fotoklubech, je autorem skript pro Lidovou konzervatoř, organizátorem výstav amatérské fotografie a od počátku 70. let zástupcem domácího hnutí v mezinárodní amatérské organizaci FIAP.

Jak uvádí v článku **Profesionál a amatér v tvůrčí fotografii** (RevueF ,1978 č.4), byla amatérská fotografie ve svých počátcích dokonce stavěna nad úroveň zakázkové tvorby, jako záliba lidí z vyšších vrstev společnosti. Jisté neopodstatněné pejorativní chápání slova „amatér“ získala až během doby.

Petr Tausk ji vždy chápal jako plně rovnocennou práci profesionálů. Ze stejného článku cituji: „Na vývoji tvůrčí fotografie se v průběhu sto čtyřiceti let svorně podíleli vynikající tvůrci. Jedni, pro něž byla fotografie zaměstnáním, a druzí, pro které byla fotografie zájmovou činností. Pro fotografii představovala možnost opírat se současně o obě oblasti dokonce značný užitek, neboť přednosti jedněch i druhých se vzájemně doplňovaly“. Jako překážku pro fotografa amatéra považoval potřebnou všestrannost profesionála i poměrně drahé technické vybavení nutné k zvládnutí jakékoliv zakázky, i když dveře k uplatnění jednotlivých fotografií v časopisech zůstávaly i pro fotografa amatéra otevřené.

Lze použít citaci z výše uvedeného článku: „*Jistě lze vytvořit každým přístrojem dobrý snímek, avšak ne kterýkoliv snímek každým přístrojem. Některé typy záběrů, které kladou mimořádné nároky na vybavení, jsou prakticky doménou fotografů z povolání. Technika tedy svým způsobem vymezuje hranice činnosti každého fotografa*“.

5. Publikační činnost

5.1. Výběr z článků a seriálů publikovaných v odborných časopisech

Roku 1965 dostal Petr Tausk nabídku od šéfredaktora Československé fotografie, Jaroslava Spousty k sepsání seriálu o fotografii z různých zemí světa. V té době byla dostupnost jakýchkoliv studijních materiálů mizivá, a tak započal čilou korespondenci se zahraničními redakcemi, muzei, pročítal katalogy výstav, získával literaturu a tím i střípky pro svou práci. Výborně zde zafungovala i zpětná vazba, kdy se zahraniční redakce začaly zajímat o dění u nás, což vedlo k propagaci československé fotografie po celém světě.

Výsledkem této mravenčí práce bylo 22 pokračování seriálu *Světová fotografie* publikovaného v ČsF po dobu dvou let a získání kontaktů v zahraničí, které Tausk v budoucnu mnohokrát zúročil.

Při práci na tomto cyklu začíná Tauskovo pronikání do tajů dějin fotografie, které se staly jeho celoživotní vášní.

Pro čtenáře byl tento seriál jedním z mála kontaktů se světovou fotografií. Ucelený přehled o fotografickém dění na různých místech světa byl na svou dobu něčím výjimečným a dával tak možnost studovat rozdíly v přístupu a vývoji za hranicemi Československa.

Každý díl seriálu je věnován jedné zemi. Petr Tausk se zaměřuje na historické souvislosti, hledá charakteristické společné znaky odrážející se v tvorbě místních fotografů, představuje ty nejslavnější s ilustracemi jejich tvorby i osobnosti mající zásluhy na vznik a vývoj fotografie. Často zmiňuje závislost na průmyslovém vývoji, politické situaci i životní úrovni společnosti. Nemalý význam přikládá vydavatelské činnosti i možnostem otisknutí reportážních záběrů v časopisech.

Autor vnímá, jak se ve fotografickém stylu i celém organizačním uspořádání fotografických klubů projevuje charakter národa. V Dánsku například zmiňuje osobitý humor, individualitu a zálibu v graficky působivých snímcích, u Francouzů převažující zájem o motiv člověka, v Anglii, díky publikačním možnostem i celkové podpoře fotografie, nachází značnou různorodost v tématech, na Islandu sklon k abstraktnímu zobrazování, konzervativní přístup v Norsku či umění “vidět kouzlo skutečnosti“ v Japonsku.

Mimo evropské státy zahrnul Tausk do seriálu i vzdálenější místa jako je Indie, Austrálie, Japonsko, nebo USA. Jednotlivé kapitoly doplnil ukázkou prací místních fotografů.

Od ledna roku 1969 začíná v ČsF vycházet seriál *Úvod do tvůrčí fotografie* určený pro fotoamatéry, kteří již zvládli technickou stránku fotografování a chtějí postoupit do tvůrčí oblasti. Petr Tausk se v seriálu zaměřuje na vnitřní psychologii fotografa tvořící záběr i na psychologii působení snímku na diváka. Vysvětluje účinek kompozice, dělení plochy snímku, výběr námětu, vyjádření myšlenky, opakování tvarů, využití zrcadlení, zamýšlí se nad funkcí pozadí i nad správnou volbou rozsahu záběru. Seriál má 12 pokračování.

V roce 1971 vychází ve stejném časopise roční cyklus *Tvůrčí fotografie 20. století*, ve kterém Tausk popisuje význam určitých období i podstatné faktory mající vliv na vývoj tvůrčí fotografie 20. století. Zmiňuje období piktorialismu, projevy nové věcnosti, zaměřuje se na „Objet trouve“, využití technických novinek mezi dvěma světovými válkami, všimá si fotomontáže a jejího využití, idealizace obrazu lidské tváře, sleduje vliv rozmachu ilustrovaných časopisů, uplatnění fotografické techniky i vlivu výtvarného umění. V článku z května 1971 *Využití technických novinek mezi světovými válkami v tvůrčí fotografii* vyjadřuje svůj pohled na vliv techniky na fotografii slovy: „*Kvalita fotografických výsledků je z uměleckého hlediska jistě nezávislá na stavu techniky. Pokrok ve fotografické výbavě i v citlivém materiálu však rozšiřuje možnosti námětů. Lze bez obav říci, že velikost fotografa se projevuje také v tom, jak vynalézavě dovede využít techniku ke svému tvůrčímu záměru.*“

Seriál přinesl široké fotografické veřejnosti základní historický přehled o vývoji ve 20. století. Nutno říci, že v této době neexistovalo mnoho knih věnujících se dějinám fotografie. A když, tak převážně ve formě skript, která byla běžnému čtenáři těžko dostupná, nebo v člancích a statích. Tausk zde nabídl ucelený přehled a to velmi čtivou a srozumitelnou formou. Lze se domnívat, že při psaní seriálu vycházel z učebních skript vydaných v roce 1970, *Současná světová fotografie*, které sestavil pro studenty Akademie múzických umění. Mimo psané informace měli čtenáři možnost seznámit se i s fotografiemi slavných autorů.

V člancích pro Československou fotografii a Revui Fotografii představil Petr Tausk českému čtenáři mimo jiné mnoho slavných zahraničních fotografů jako například Andrease Feiningera, Man Raye, Alberta Rengera-Patzche, Otto Steinerta, Roberta Capu a řadu dalších.

Často do svých článků vkládal osobní historky ze setkání se slavnými fotografy.

V článku *Setkání u Billa Brandta* píše: „*Říká se, že výrazné osobnosti vtiskují svému bezprostřednímu okolí zvláštní charakter. Z takového prostředí stačí mnohdy vybrat maličkost, aby bylo možno pochopit člověka, který v něm žije. Uvědomil jsem si to při*

návštěvě u anglického fotografa Billa Brandta, když se místo obvyklého agresivního zadržení telefonu ozval jemný zvuk podobný ptačímu zpěvu. Vlastně to překvapení ani nebylo, neboť zvyky dnešního života se v Brandtově příbytku zdály být jaksi cizí.“ (Revue Fotografie, 1978, č.2) V článku o Edouardovi Boubatovi popisuje jejich neobvyklé setkání slovy: „Když jsem se vracel v létě ve Stockholmu navečer do hotelu, seděl na schodech štíhlý muž s Leicou na krku, která mě natolik fascinovala, že jsem na ni hleděl s jistou závistí; naopak neznámý se zájmem pozoroval můj Practisix a tak v této vzniklé situaci jsme se vzájemně představili - čímž jsem poznal Edouarda Boubata, daleko od jeho francouzské vlasti“. (ČsF, 1967, č.12)

5.2. Fotografické příručky

Petr Tausk zahájil publikační činnost v roce 1960, kdy vydal společně s Bohuslavem Biskupem svou první příručku **Fotografování s výměnnými objektivy** lektorovanou Václavem Jírů.

Kniha reaguje na skutečnost, že mnoho fotografů amatérů se již nespokojuje s pouhou upomínkovou funkcí fotografie a do snímků se snaží promítnout své tvůrčí a umělecké ambice. Jedním z prostředků, jak toho dosáhnout, je použití objektivů různých ohniskových vzdáleností. K tomu je nutné se plně ztotožnit s technickou stránkou věci, aby výsledek správně odpovídal představám autora. Kniha však není pouhým technickým návodem, ale přináší i spoustu situací vhodných k použití různých výměnných objektivů.

Roku 1967 vydalo nakladatelství Osveta, Martin příručku **Fotografujeme zrcadlovkou**.

Příručka přináší souborné informace o fotografování zrcadlovkou. Od výběru námětu, přes vhodnou volbu přístroje, objektivu i filmu k docílení fotografova záměru. Věnuje se také zásadám kompozice, dělení plochy, využití denního i umělého osvětlení, filtrů, blesku, mezikroužků i všech ostatních aspektů fotografování. Kniha je doplněna ilustračními fotografiemi, jak od autora příručky, tak od rozličných fotografů. U každé fotografie je pro

lepší ilustraci uveden typ přístroje, objektiv, clona a čas, použitý při snímání. Kapitola je věnována i následnému zpracování filmu a základům barevné fotografie.

Roku 1972 vychází významná oborová encyklopedie zpracovaná kolektivem autorů pod vedením Petra Tauska s názvem **Praktická fotografie**.

Jedná se o první encyklopedii obsahující látku z celého oboru fotografie u nás, která se zařadila mezi ostatní oborové encyklopedie vydávané ve vydavatelství SNTL, Praha. Publikace obsahuje 1268 abecedně uspořádaných hesel a je doplněna 790 ilustracemi. Autory textů jsou přední odborníci ve fotografickém oboru v otázkách technických, teoretických, pedagogických i praktických jako Doc. Dr. Ludvík Baran, Ing. Milič Jiráček, CSc., Lubomír Rejthar, Ing. Dr. Jan Schlemmer, Doc. Ján Šmok, Ing. Petr Tausk, Ing. Karel Wolf. Jak se uvádí v úvodu, je tato encyklopedie zaměřena především k praxi.

Hlavní důraz klade na hesla obsahující návody, kterých mohou čtenáři využít ve vlastní činnosti. Jsou zde uvedeny předpisy a fotografické tabulky pro zpracování černobílého i barevného materiálu, spousta fotografických námětů a způsob jejich zobrazení. Ve své době se tak stala důležitou pomůckou jak pro amatéry, tak pro profesionální fotografy, studenty i pedagogy.

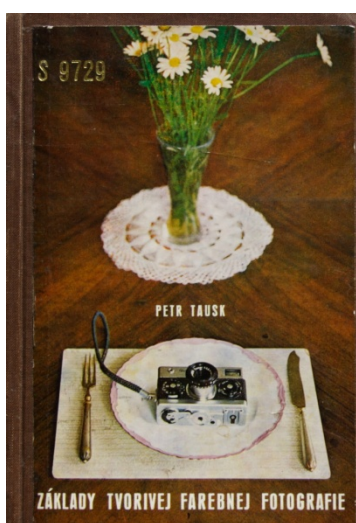
Autoři publikace vydali velkou energii při shromažďování souhrnných informací. V době, kdy poznatky o fotografii české, nemluvě zahraniční byly laické veřejnosti téměř nedostupné a i pro odborníky značně roztržité, byla spolupráce se světovými muzei, soukromými sběrateli, výrobci fotografických materiálů i samotnými fotografy naprosto nezbytná. Přehled literatury dokládá, že po zdrojích často pátrali nejenom u nás, ale prakticky po celém světě. Ač jde o encyklopedii, nejedná se pouze o stroze abecedně uspořádaná hesla, naopak, text této publikace je doplněn mnoha ilustračními snímky, které napomáhají pochopení výkladu.

Knihla zároveň představuje práce československých i zahraničních fotografů a tím rozšiřuje čtenářské obzory o teoretický rozměr a inspiraci. Vedle ryze technických hesel zabývajících se fyzikálními a chemickými základy, zde dostává prostor i přehled o vývoji světové a československé tvůrčí fotografie, námětové a tvůrčí estetiky.

Závěr publikace přináší abecední rejstřík pojmů i seznam použité naší i zahraniční literatury.

Praktická fotografie měla velký úspěch. Petr Tausk věnoval jejímu vzniku značné úsilí. K 150. výročí vyhlášení vynálezu fotografie plánoval ve vydavatelství Osveta v Martině vydání druhé, zcela přepracované a obsáhleji pojaté publikace, na které spolupracoval společně s týmem předních odborníků. Tuto práci již bohužel nedokončil.

Roku 1973 vychází ve vydavatelství Osveta Martin příručka **Základy tvorivej farebnej fotografie**.

Publikace v úvodu pokládá otázku, zda-li fotit barevně či černobíle, na kterou však nepřináší jasnou odpověď, ale spíš uvádí rozdíly ve způsobu snímání barevné fotografie od černobílé. Rozebírá vlastnosti barev, jejich psychologii a výtvarné vlastnosti. Přináší základy barvené kompozice, přibližuje rozdíl mezi diapozitivem a negativně-pozitivním postupem, shrnuje hlavní zásady snímání a jejího uplatnění v běžných námětech jako např. akt, architektura, krajina, portrét, žánrové snímky atd. Publikace je doplněna ilustračními fotografiemi převážně od autora.

Téhož roku je publikována ve vydavatelství SNTL Praha příručka **Materiály pro černobílou fotografii**, která je souborem rad pro vhodný výběr černobílého negativního i pozitivního materiálu, přináší základní vlastnosti fotografických filmů, zásady laboratorního zpracování negativních materiálů, volbu lázní, druhů filmu podle námětu, základní vlastnosti fotografických papírů a fotografických vývojek. Autorem většiny ilustračních fotografií je Petr Tausk.

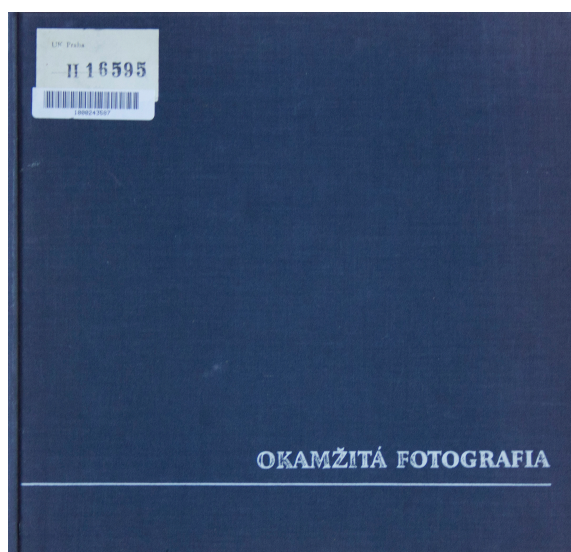

Další příručka, vydaná roku 1973 v SNTL Praha, sestavená společně s Václavem Štulíkem, nese název **Jak fotografovat** a popisuje fotografování všemi běžnými přístroji pro začínající i zkušené fotografy. Zaochází se správnou volbou přístroje a filmu, fotografickými doplňky jakými jsou různé typy objektivů, mezikroužky, blesk, použití expozimetru, barevných filtrů, hledání a využití vhodného námětu i následného zpracování negativního i pozitivního materiálu.

Roku 1975 vydává společně s Jánem Šmokem a Josefem Pecákem příručku **Barevná fotografie**. Kniha seznamuje s principy barevného vnímání i příčinami barevných deformací. Probírá chemii barevné fotografie, způsob zpracování inverzních, negativních i pozitivních materiálů, sdělovací funkci, skladbou i působením barevných fotografií.

Roku 1977 vychází ve vydavatelství Osveta, Martin příručka **Okamžitá fotografie, současnost-možnosti-perspektivy**.

Kniha ve slovenském jazyce se zaměřuje na Polaroidovou fotografii. Rozebírá druhy polaroidových přístrojů, citlivých materiálů jak pro černobílou, tak i barevnou fotografii,

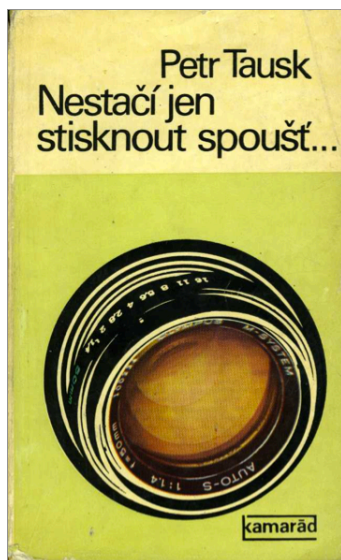

možnosti jejího uplatnění při snímání různých námětů i využití ve vědě a technice.

Poslední kapitola je věnována budoucnosti polaroidových snímků jak mezi profesionálními fotografy, tak i amatéry, nebo lidmi, kteří fotografují jen příležitostně. Velkou výhodou těchto fotoaparátů je možnost okamžité kontroly výsledku, přinášející možnost napravení chyb až k dosažení požadovaného záměru. Kniha je doplněna fotografiemi převážně zahraničních

fotografů a seznamem doporučené literatury.

Roku 1978 publikuje Petr Tausk ve vydavatelství Práce Praha příručku **Nestačí jen stisknout spoušť.**

Jak uvádí autor, je příručka určena především dospívající mládeži, které má pomoci pochopit vlastní podstatu fotografie a ukázat, jak využít fotografii k vyjadřování vlastních pocitů a myšlenek. I přesto, že publikace mluví málo o technice fotografování, vyzdvihuje zvládnutí řemesla jako nutnost k tomu, aby mohl autor převést myšlenku technickými prostředky v přesně takový obraz, kterého chce dosáhnout. V závěru publikace je uveden seznam doporučené literatury pro další studium. Příručka obsahuje mnoho barevných i černobílých ilustračních fotografií od různých autorů včetně Petra Tauska.

Roku 1979 vychází ve vydavatelství SNTL Praha příručka sestavená společně s Bohuslavem Pádrem **Materiály pro barevnou fotografii (a jejich zpracování)**. Poskytuje návod pro volbu vhodného barevného materiálu, popisuje vlastnosti lázní i postupy zpracování barevných filmů.

Roku **1981** vychází ve vydavatelství Osveta Martin netradičně pojatá kniha **Čiernobiela tvorivá fotografia**.

Jak uvádí Petr Tausk v úvodu, nevznikla tato kniha z tradičních důvodů, pro které se rozhoduje psát. Její základ byl postaven na dlouhých a vzrušených rozhovorech, které vedl se

svým přítelem Tarasem Kuščynským v době, kdy Kuščynskyj vyměnil svou dokonale zvládnutou dvouokou zrcadlovku Flexaret a fotoaparát Werra za moderní jednookou zrcadlovku Asahi Pentax 6x7 a Asahi Pentax ES II. Kniha polemizuje nad vlivem technického vybavení při tvorbě i pochopení správného místa fotografie ve společnosti. I přesto, že oba nadřazují fotografa nad techniku, přeci jen připouštějí, že úroveň vybavení vytváří určité hranice, které mohou

omezovat autora v jeho tvorbě. Tausk předpokládá, že divák vidí vždy jen výsledek a nepřemýšlí nad technickými úskalími, kterými autor prochází, aby zachytil myšlenku na filmové políčko.

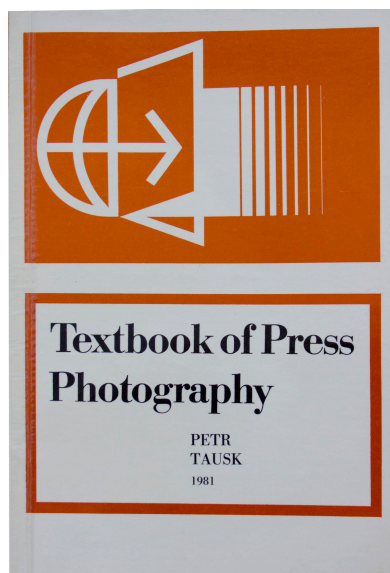
Kniha popisuje procesy předcházející vzniku snímku, jako výběr námětu, hledání vhodné kompozice, osvětlení. Přináší postupy, které lze uplatnit k vyjádření záměru, mezi které patří hloubka ostrosti, délka expozičního času, volba správného okamžiku i využití fotografického příslušenství. K důležitým krokům tvůrčího procesu řadí hodnocení snímku, volbu výřezu a zásahy v temné komoře. Zaměřuje se na specifika jednotlivých fotografických žánrů - portrét, krajinářskou fotografii, reportáž, fotografii architektury, přírody, zátiší a jejich vzájemné prolínání.

Autor se pozastavuje i nad způsobem vnímání fotografie. Poukazuje na to, že pochopení podstaty fotografie zjednodušuje orientaci při hodnocení současné tvorby. Pozornost věnuje i důležité otázce uplatnění fotografie a to jednak z pohledu fotografa, který zná problémy se zveřejňováním a pohledu teoretika, který vychází z dějin i oblasti současného vývoje.

K ověření mnohých názorů přispěl Kuščynskyj praktickou ukázkou svých fotografií, jindy, pro doplnění vlastních úvah, použil Tausk fotografie rozličných autorů. Na konci publikace nechybí jmenný seznam s krátkým textem o jednotlivých fotografech.

Roku 1981 vychází v anglickém jazyce, ve vydavatelství MON Praha, fotografická příručka **The Textbook of Press Photography**.

Kniha je úvodem do žurnalistické fotografie a je úzce cílena na fotografy, kteří by se chtěli v této oblasti profesionálně uplatnit. Autor předpokládá, že se jedná o skupinu autorů, kteří již na vysoké úrovni ovládají technickou stránku fotografování a jejich zájmem je dozvědět se více o specifických rysech žurnalistické fotografie. Vedle kapitol probírajících technické

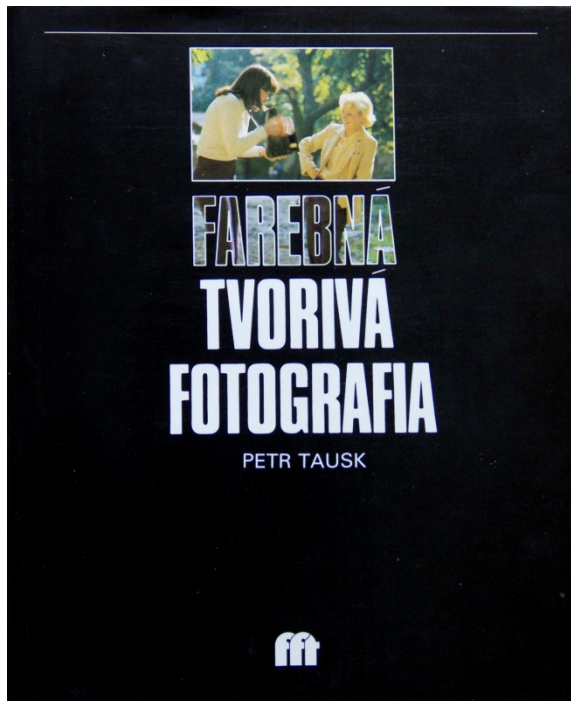

otázky, které musí fotograf často řešit, aby i za ztížených podmínek získal kvalitní snímek, se kniha zabývá etikou, formou, obsahem, jednotlivými žánry, bezprostřední fotografií, významem barevné fotografie pro tisk i spoluprací fotografa s redakcemi. Psaný text doplňuje obrazová příloha, ve které jsou uvedeny, vyjma snímku Billa Brandta od Petra Tauska a japonských veteránů z druhé světové války od Karola Kállaye, fotografie zahraničních autorů. Tausk u každé z nich provádí rozbor tak, aby názorně ilustroval různé postupy, které používají známí fotožurnalisté při své práci. Cílem knihy je nalézt způsob, kterým by začínající autor

dokázal podat obrazovou informaci nejen srozumitelně, ale i přesvědčivě. Závěr knihy tvoří bibliografie a seznam doporučené literatury.

Roku 1985 vychází ve vydavatelství Osveta Martin druhé, rozšířené, vydání příručky **Farebná tvorivá fotografia.**

Petr Tausk v ní zdůrazňuje, že k barevné fotografii je potřeba přistupovat jinak, než k černobílé. Analyzuje barvy a jejich psychologický efekt na člověka, podrobně se věnuje

technickému vybavení používanému pro snímání barevné fotografie, barevné kompozici, perspektivě a využití osvětlení. V další části knihy rozebírá formu a obsah ve výtvarné fotografii a hledá hranice mezi technickou stránkou a uměním. Ve třetí části se pak věnuje jednotlivým žánrům jako je portrét, krajina, žánrová a reportážní fotografie, architektura, příroda, fotografie neživých předmětů, zátiší či barevným snímkům z dovolené a rekreace. Při výběru fotografií se Tausk soustředil na to, aby snímky co nejlépe ilustrovaly probírané téma. Většina z nich byla vybrána z vlastního archivu,

některé musel vytvořit přímo pro tuto knihu. Jsou zde i fotografie jiných autorů, ale těch je početně méně. U jednotlivých fotografií uvádí Tausk veškeré technické údaje jako typ fotoaparátu, objektiv, druh citlivého materiálu, čas a clonou, kterými byl snímek pořízen. V závěru knihy nalezneme slovník jmen, které se v textu objevují a seznam doporučené literatury.

Petr Tausk často přispíval svými články do zahraničních periodik jako **History of Photography, Fotografie, Camera, Photo Prisma, British Journal of Photography Annual** etc., ve kterých seznamoval zahraniční čtenáře s československou fotografií a jejími představiteli jako například s Josefem Sudkem, Jaromírem Funkem, Janem Lauschmannem a dalšími.

5.3. Historické publikace

Dějiny fotografie ve 20. století

Stěžejním dílem Petra Tauska se stala publikace **Dějiny fotografie ve 20. století** vydaná v pěti zemích. Paradoxem zůstává, že v českém jazyce se nikdy nedočkala knižní podoby a její obdoba byla nabídnuta pouze formou skript pro studenty filmové akademie múzických umění.

V době, kdy v Československu prakticky neexistoval ucelený přehled o vývoji světové tvůrčí fotografie, bohužel nenašla svého vydavatele. Zda-li to bylo z důvodů finančních nebo z neochoty nakladatelských domů pustit se do tohoto projektu, se lze pouze domnívat. Dá se předpokládat, že svůj okruh čtenářů, uvážíme-li jaké oblibě se těšila fotografie u nás a jak těžké bylo získat kontakt s celosvětovým děním, by bezpochyby našla.

V jiné historické publikaci „Dejiny fotografie“ od Ludovíta Hlaváče, publikované ve vydavatelství Osveta v Martině roku 1987, tedy deset let od prvního vydání Tauskových dějin v Německu, je poukazováno na to, že se jedná o první celistvou textovou a obrazovou knihu o historii fotografie vydanou u nás. Musíme připustit, ač je to ke knize Petra Tauska trochu nespravedlivé, že je to informace pravdivá.

Autoři nahlízejí na dějiny z odlišného úhlu. Pro výtvarného teoretika Ludovíta Hlaváče je fotografie organickou součástí dějin umění a ve svém výkladu používá periodizační terminologii běžnou pro historiografii umění.

Tauskův pohled je ovlivněn přístupem vědce, který se zaměřuje na souvislosti mezi vývojem fotografie, všeobecným technickým vývojem, vývojem sociálním i ekonomickým.

Původní materiál k Dějinám fotografie vychází z vysokoškolských skript Současná světová fotografie, které Tausk publikoval roku 1970, a která popisovala dobu od konce 1. světové války po současnost. Požadavek německého nakladatele o rozšíření na celé 20. století zavedl autora do historie ještě hlouběji. Publikace pod názvem *Die Geschichte der Fotografie im 20. Jahrhundert* vyšla v nakladatelství DuMont v Kolíně nad Rýnem v Německu roku 1977. V následujících letech byla publikována ve španělštině (1978), angličtině (1980), italštině (1980) a švédštině (1981).

Kniha je svým zaměřením na 20. století rozdělena do tří základních časových úseků. První je věnován období vymezování vlastní identity tvůrčí fotografie i prvním předchůdcům moderní fotografie. Všímá si technického vývoje v letech 1900 - 1918, vlivu impresionismu,

návratu k ostrosti snímků, ovlivnění avantgardou i vývoje barevné fotografie před 1 sv. válkou.

Druhá nese název Raná léta moderní fotografie z let 1918 – 1945, kdy se fotografie představila jako svébytný umělecký obor se svými pravidly i způsoby zobrazení. Sleduje vývoj portrétu, vliv surrealismu, vývoj živé fotografie, fotomontáže, fotogramu, netradičních technik v temné komoře, představuje fotografii na Bauhausu, válečnou fotografii a vývoj barevné fotografie v letech 1918 - 1945.

Třetí díl, Vývoj moderní fotografie od roku 1945, popisuje mimo jiné období poválečné humanistické fotografie do roku uspořádání výstavy „Lidská rodina“, vývoj fotožurnalistiky po této výstavě, sleduje vývoj studiového portrétu, aktu, sociálního a psychologického portrétu, vliv živé fotografie na portrét, vliv fotorealismu, op artu, pop artu i nedávný vývoj barevné fotografie.

Petr Tausk se při sestavování knihy potýkal s problémem dovést látku téměř až k současnosti, kdy rychlé proměny, výstavy, měnící se trendy i poznatky znesnadňovaly definitivní uzavření této práce. Český manuskript byl dokončen v roce 1975 a od vydání německého překladu, roku 1977, byl Tauskem několikrát rozšířen a doplněn o nové kapitoly a podkapitoly.

Jak sám autor vysvětluje v úvodu anglického vydání, rozdělil na dvě podkapitoly původní kapitolu o vývoji žurnalistické fotografie od výstavy „Lidská rodina“ a stejně tak rozčlenil i vliv živé fotografie a psychologických aspektů na vývoj portrétu. Nakonec přidal i zcela novou kapitolu o vlivu fotorealismu. Roli zde jistě sehrálo měsíční stipendium v Anglii, které Tausk získal ke studiu historie a současného stavu britské fotografie.

Knihy představuje práce mnoha významných fotografů, i když, jak uvádí sám autor, svým zaměřením na hlavní trendy vývoje tvůrčí fotografie, nepřináší kompletní přehled všech osobností, kteří by si pozornost zasloužili. Tausk se ve svém výběru nezaměřoval hlouběji na slavné autory své doby, ale fotografie vybíral tak, aby nejlépe ilustrovaly výklad textové části. Z tohoto důvodu zde nalezneme vedle slavných jmen i práce studentů fotografických škol.

Petr Tausk díky své jazykové vybavenosti (uměl plynule tři světové jazyky), dlouholetému zastupování ve FIAP i zahraničním honorářům z publikovaných děl, měl možnost, zejména od 80. let, pracovně vycestovat, setkávat se s významnými osobnostmi fotografie, publikovat v zahraničních vydavatelstvích, přispívat do periodik i organizovat výstavy našich autorů za hranicemi státu.

Snad z důvodu těchto možností považoval za svou povinnost propagovat, politickou situací izolovanou československou fotografii, jak jen to bylo možné. Pravděpodobně tak

uvažoval i při sestavování této knihy, ve které uvedl, vedle fotografů z 23 zemí světa, mnoho našich autorů a zařadil tak československou fotografii do světového kontextu. Na svou dobu to byl záslužný a ojedinělý počín, i když pro zahraničního čtenáře, který marně hledal jemu známá jména, snad někdy matoucí.

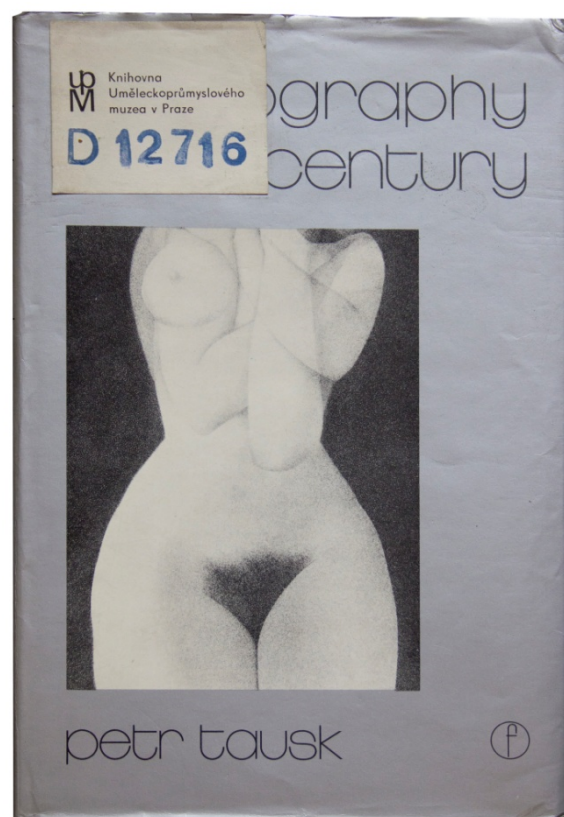
Z dnešního pohledu se tak publikace, která by měla vyváženě informovat o celosvětovém vývoji fotografie, zdá až příliš nakloněná československým autorům. I přesto, že mnozí do této publikace neodmyslitelně patří, jiní by možná sítím výběru jiného autora neprošli.

Závěr knihy je doplněn Karin Thomasovou, spoluautorkou německého zpracování, o stručný přehled „kdo je kdo“ ve světové fotografii.

Publikace se stala pro mnohé budoucí teoretiky zdrojem informací a často ji tak nalezneme v přehledech použité literatury mnoha významných knih, kterými byly i již zmiňované Dějiny fotografie Ludovíta Hlaváče či Příběh fotografie Daniely Mrázkové. Dokonce i v dnešní době nechybí její výtisk v odborných knihovnách řady pedagogů, teoretiků i fotografů.

Obálka německého vydání

Obálka anglického vydání s fotografií Jana Šplíchala

1977

Die Geschichte der Fotografie im 20. Jahrhundert

Rok vydání: 1. vydání 1977, 2. vydání 1980

Vydavatelství: DuMont, Buchverlag, Kolín nad Rýnem

1978

Historia della Fotografia en el singolo XX.

Rok vydání: 1978

Vydavatelství: Editorial Gustavo Gili, Barcelona

1980

Photography in the 20th Century

Rok vydání: 1980

Vydavatelství: Focal Press, Londýn

1980

Storia della Fotografia del 20 Secolo

Rok vydání: 1980

Vydavatelství: Gabriele Mazoota Editore, Milano

1981

Fotografins historia under 1900

Rok vydání: 1981

Vydavatelství: Liber Läromedel

V roce 1977 vychází v italském vydavatelství Arnolda Mondadori velmi zajímavá

publikace **100 temi di fotografia** (100 témat ve fotografii) sestavená Petrem Tauskem ve spolupráci s Hansem H. Hofstätterem. Úvod knihy je věnován vzniku fotografie, technickému vývoji, procesu fotografování a flexibilitě ve způsobu zobrazení stejného motivu. Rozebírá možnosti techniky i jejího užití včetně posledních technických novinek. Podtrhává, že fotografie je odrazem reality a při jejím chápání je nutné se zamyslet, proč autor pro svou interpretaci zaměřil hledáček právě na tento výsek reality.

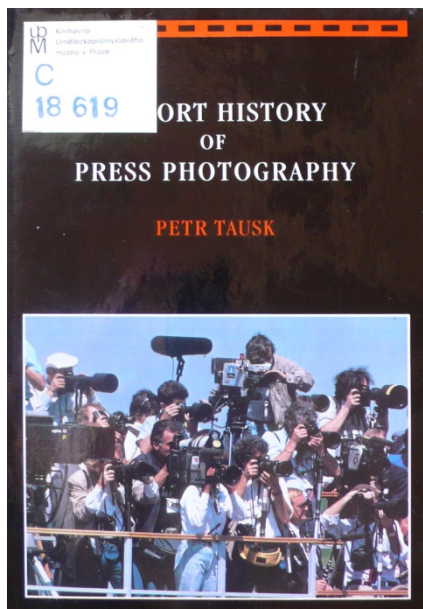
Samotnou látku rozčlenili autoři na dvanáct podkapitol, jejichž strukturu tentokrát netvoří ani doba vzniku fotografie, směr, národnost autora či jedná-li se o snímek černobílý nebo barevný, ale téma.

Portrét, fotografie neživých předmětů, živé přírody, motiv krajiny, dětství a stáří, zobrazení člověka v jeho domově, ve městě, ve společnosti, v institucích, téma ženy, stopy člověka, život jako představení, jsou hlavními body této publikace.

I přesto, že kniha zahrnuje více témat a každému z nich je vymezena pouze část knihy, lze najít spojitosti v zobrazení stejného motivu jak u současníků, tak i autorů z různých období vývoje fotografie, kteří by se za běžných okolností nemohli nikdy setkat.

V publikaci je vyváženě představeno 400 černobílých a barevných fotografií světových i československých fotografů včetně snímků od samotných autorů. Nalezneme zde například fotografie Josefa Sudka, Josefa Ehma, Josefa Proška, Emily Medkové, Dagmar Hochové, Jana Šplíchala a dalších. V závěru knihy je uveden jmenný rejstřík i soupis použité literatury.

K 150. výročí vzniku fotografie vychází roku **1988** obrazová publikace zaměřená na žurnalistickou fotografii **A Short History of Press Photography**.

I přesto, že tento druh fotografie má značnou sociální důležitost, nenalezl Tausk mnoho knih, které by se jím zabývaly. Rozhodl se proto sepsat publikaci, kterou koncipoval jako studii umělecké i sociální cesty fotožurnalistické fotografie z pohledu technického pokroku, životního stylu i celkového vývoje společnosti. Jeho cílem nebylo proměny pouze pojmenovat, za důležitější považoval hledání příčin, proč k těmto proměnám došlo. V knize upozorňuje, že fotografie vždy sloužila okamžitým potřebám člověka, jeho touze po obrazové informaci a proto je třeba zmínit celé sociologické pozadí. Odhaluje také vliv výrobních prostředků na vývoj fotografických technik i nových postupů obrazové reprodukce. Hlavním záměrem nebylo uvést kompletní seznam nejznámějších fotožurnalistů. Ve svém výběru se Tausk omezil pouze na ty osobnosti, jejichž práce a názory znamenaly největší přínos v různých obdobích vývoje a kteří ovlivnili fotografy ve svém okolí. Nenalezneme zde nejslavnější fotografie, ale ty, které podle autora nejlépe ilustrují jednotlivé změny.

Přesto, že jde o světový vývoj, popisuje Tausk často i situaci v samotném Československu. V obrazové příloze jsou uvedeny, a to převážně v poslední kapitole poválečného období, fotografie řady československých autorů jako byli Václav Jirů, Karol Kállay, Taras Kuščynskij, Erich Einhorn, Pavel Dias a mnoha dalších. Nalezneme zde vedle sebe ukázky obálek amerického Vogue a čtrnáctideníku Eva, anglického Picture Post a týdeníku Svět socialismu či obálku The Illustrated London News a časopisu Český svět. Trochu nevyváženě zde působí ukázky prací takových osobností jakými byli Alfred Stieglitz, Eugène Atget, Lewis Wickes Hine, Alexandr Rodčenko, Dorothea Langeová, Walker Evans či Henri Cartier-Bresson vedle fotografií nepříliš známých autorů.

U jednotlivých fotografií ponechal Tausk záměrně soudobé popisky, aby tak přehledně vystihly jednotlivá období vývoje.

Kniha je rozdělena do čtyř hlavních kapitol z nichž první zachycuje období od vzniku fotografie po rok 1880, druhá období od vynálezu přímého tisku do konce první světové války, třetí pak rozvoj fotografie od roku 1918 do konce druhé světové války a poslední, čtvrtá a nejobsáhlejší kapitola, období od roku 1945.

V jednotlivých podkapitolách se Tausk zabývá otázkami technologického vývoje, tím, jak se vyvíjely podmínky pro vydávání časopisů a novin, vývojem portrétu určeného pro tisk, reportážní fotografií, dokumentem, sociálně kritickou fotografií, ovlivnění žurnalistické fotografie novou věcností, surrealismem i dadaismem, použitím barevné fotografie v tisku či vzájemného působení žurnalistické a tvůrčí fotografie.

Tausk se přiklání k názoru, že termín tisková fotografie zahrnuje všechny fotografie otisknuté v novinách či časopisech, ať už byly pořízeny profesionálním fotožurnalistou, redakčním fotografem, fotografem na volné noze, nebo pokročilým fotoamatérem, který s tiskem spolupracuje pouze příležitostně.

Do publikace autor nezahrnul úzce specializovaná periodika jako lékařské, nebo vědecké časopisy, málo prostoru věnuje i reklamní fotografii.

5.4. Skripta pro Akademii múzických umění v Praze

Současná světová fotografie

Skripta pro Akademii múzických umění v Praze

Vydavatelství: SPN, Praha 1970

První skripta Petra Tauska, které sestavil pro studenty Akademie múzických umění v Praze roku 1970, popisují vývoj fotografie od konce první světové války až k dobové současnosti. Učební látka je rozdělena na dvě hlavní části, kdy první z nich mapuje postupný vývoj tvůrčí fotografie ve 20. století a představuje autory, jejichž dílo ovlivnilo řadu fotografů ve svém okolí. Její kapitoly začínají obdobím po první světové válce, kdy se fotografie začala oprošťovat od tendencí napodobování malířství, popisují novou věcnost, surrealistické vlivy, technické možnosti, sociální fotografii, subjektivní fotografii, abstrakci ve fotografii, vliv výtvarných směrů na fotografii i vývoj barevné fotografie.

Přesto, že skripta nesou název Současná světová fotografie, je v jednotlivých kapitolách zmiňována i pararelní situace ve fotografii československé.

Druhá část skript se zaměřuje na stav fotografie v patnácti zemích světa, včetně Československa, od konce druhé světové války. Tausk oponuje všeobecnému názoru, že v době bohatých mezinárodních styků a kulturní výměny lze ve fotografické tvorbě jednotlivých států jen těžko hledat charakteristické národní znaky. Naopak dokazuje skutečnost, že jednotlivé směry se projevují rozličnou hloubkou, silou a originalností v různých zeměpisných oblastech. S tím souvisí i nesouměrné podmínky uplatnění fotografií v tisku, sociologické zázemí, dostupnost fotografického materiálu a celkový stav polygrafie.

V závěru skript nalezneme seznam doporučené literatury k dalšímu studiu.

Současný stav fotografie

Skripta pro Akademii múzických umění v Praze

Vydavatelství: SPN, Praha 1977

Skripta publikovaná v roce 1977 vypovídají o situaci v zahraniční i československé tvůrčí fotografii a jsou členěna na tři hlavní kapitoly. První kapitola *Uplatnění fotografie ve společenské praxi* přináší výčet způsobů uplatnění fotografie ve společnosti, a to nejen v tisku, ale i na výstavách, v divadelnictví, filmu, televizi, na pohlednicích, v knihách, pro

reklamní, vědecké i technické účely, v odborných publikacích i jinde. Tausk tyto možnosti považoval za jeden z hlavních činitelů, který ovlivnil vývoj tvůrčí fotografie na celém světě. Druhá, nejobsáhlejší kapitola, *Vývoj moderní fotografie*, začíná podkapitolou z období piktorialismu a pokračuje až do současnosti. I přesto, že mnoho teoretiků jmenuje moderní fotografii od meziválečného období, považoval Tausk za důležité zmínit jak období piktorialismu, tak vlivy avantgardních směrů z prvních dvou desetiletí dvacátého století. Nejvíce prostoru je věnováno vývoji od konce druhé světové války, působení výtvarných směrů či významu výstavy Lidská rodina. Autor v předešlých kapitolách záměrně nezmiňoval naše autory a situaci v Československu obsáhleji popsal v poslední kapitole, *Vývoj fotografie v Československu*, která se sice datuje od vzniku republiky, ale neopomíná i hlubokou tradici z dob monarchie.

Dějiny fotografie

Skripta pro Akademii múzických umění v Praze

Vydavatelství: SPN, Praha 1980

Skripta vyšla roku 1980 k přednáškám z dějin fotografie a zachycují vývoj od roku 1839 do roku 1918. Během zkoušky tvořila celek se skripty *Současný stav fotografie*.

Členění látky zde není myšleno do konce první světové války. Tausk rok 1918 spíše vnímá jako hranici mezi hledáním vlastní definice fotografie a pojmenováním jejich specifických vlastností, kdy fotografie začala vystupovat jako svébytné umění.

Text je členěný jednak na základě technického vývoje na období daguerrotypie, kalotypie, objevení kolódiových desek, stereoskopické fotografie, suchých želatinových desek až k vynálezu fotografického filmu.

Část textu je rozdělena podle žánrů na portrét, krajinářskou fotografii, žánrovou fotografii, fotografii aktu a sociální fotografii.

Dvě kapitoly jsou věnovány piktorialistické fotografii, popsán je i vývoj přímé fotografie, barevné fotografie i fotografie během první světové války.

Není obvyklé, aby se Tausk hlouběji rozepsal o jednom autorovi, zde však udělal výjimku a dílu Eugéna Atgeta věnoval hned celou kapitolu. Své rozhodnutí odůvodnil tím, že jeho dílo je svou unikátností velmi těžko zařaditelné a jeho vliv na formování moderní fotografie považuje za zásadní.

Vedle doporučené literatury završují skripta dvě neobvyklé kapitoly, kterými jsou *Literatura o dějinách fotografie* a *Fotografická muzea a galerie*. Dočteme se zde o situaci na poli publicistiky u nás i ve světě. Tausk předkládá z jakých knih čerpají znalosti lidé například v Anglii, Německu, Itálii, Francii, Sovětském Svazu. Jsou zde prezentovány i jiné možné zdroje informací jako katalogy výstav, dražby, které bývají velmi dobře komentované, časopisy, ročenky, monografie, původní díla a podobně. Tausk zdůrazňuje, že posluchač by neměl na přednášky z dějin fotografie hledět jen jako na nutné zlo, ale jako na významnou pomoc při formování jeho vlastní osobnosti.

„Správné pochopení a procítění celého předchozího vývoje nesporně může značně usnadnit orientaci při hledání vlastní cesty, která má navázat na vše, co již vykonaly dřívější generace.“

Nabádá také k tomu, aby se studenti nezaměřovali pouze na publikace úzce zaměřené na fotografii, ale okruh svých znalostí rozšířili o studium estetiky, filosofie, vědy a techniky, sociologie a dějin umění.

Dějiny fotografie II. - Interpretační hlediska

Skripta pro Akademii múzických umění v Praze

Vydavatelství: SPN, Praha 1984

Roku 1984 vychází druhá část dvoudílných skript k přednáškám z dějin fotografie *Dějiny fotografie II. - interpretační hlediska*, která lze považovat za jednu z nejdůležitějších. Svým výkladem spojitostí mezi vývojem fotografie a vývojem sociálním, technickým, ekonomickým a obecně estetickým se stala světovou prioritou. Tausk v úvodu knihy uvádí:

“Pro budoucí fotografy by se mělo stát hlavním přínosem těchto přednášek správné pochopení ducha dějin fotografie. Fotografie byla vynalezena s ohledem na potřeby určitého stupně vyspělosti lidské společnosti. Proto je pochopitelné, že také celý další rozvoj fotografie byl silně ovlivňován způsobem formulace konkrétních objednávek. Tyto požadavky souvisely vždy se stylem života a celkovou kulturní úrovní, které jsou opět závislé na proměnách výrobních prostředků. Znalost tohoto zázemí a jeho rozbor z pozic historického materialismu představuje jeden z nejvýznamnějších klíčů, které otevírají dveře k poznání ducha dějin fotografie.“

Tausk zde shrnuje svůj názor na otázku, proč se fotografie vyvíjela takovým způsobem, jaký známe. Tento způsob nahlížení se prakticky promítá ve všech jeho dílech.

Skripta jsou rozdělena do sedmi kapitol a ve svých názvech odrážejí hlavní kritéria, která měla podle Tauska zásadní význam na vývoj fotografie. Dá se říci, že jim v obecné rovině přikládá větší důležitost, než vlastním fotografům. Z úvodu citují:

“V prvním díle byly rozebírány především práce jednotlivých fotografů. V posluchačích by však neměl vzniknout dojem, že s těmito významnými osobnostmi stojí a padají dějiny fotografie. Vývoj by totiž byl pokračoval nepochybně stejným způsobem, kdyby některý z těchto významných autorů nebyl žil. Prakticky každé pojetí snímku se přibližně v téže době objevilo souběžně /a zcela nezávisle na sobě/ několikrát, neboť vyplývalo z potřeb a vkusu společnosti.“

První kapitola, *Závislost vývoje fotografie na stavu výrobních prostředků*, zasahuje do období uplatnění „camery obscury“, analyzuje roli průmyslové revoluce k vytvoření podmínek pro vlastní vynález fotografie, sleduje proměny výrobní základny a její vliv na fotografickou tvorbu v obdobích od vynálezu fotografie do roku 1900, od roku 1900 do konce první světové války, od roku 1918 do roku 1945, od konce druhé světové války do dnešních dnů.

Druhá samostatná kapitola je nazvaná *Vliv úrovně fotografické techniky na vývoj fotografické tvorby*. Úroveň technického vybavení ovlivňovalo do jisté míry možnosti práce fotografa. Její zdokonalování umožnilo fotografům pracovat rychleji, za zhoršených světelných podmínek, s menším množstvím vybavení. Jediné, co fotografa omezovalo, byly jeho vlastní hranice a schopnosti k ovládnutí všech těchto prostředků. Tausk upozorňuje, že při posuzování umělecké hodnoty fotografií z různých období je nutné mít na zřeteli skutečnost, že *„Výsledky umělecké činnosti z různých období jsou navzájem nesouměřitelné, neboť představují osobitou interpretaci atmosféry, pocitů i problémů typických pro určitou dobu.“* Na druhou stranu *„Pro pochopení ducha vývoje fotografie hraje porovnání úrovně techniky, včetně omezení z ní vyplývajících, a průřezu tvorbou velmi důležitou úlohu.“*

Třetí kapitola, *Vývoj sdělovacích prostředků a jeho vliv na fotografii*, je opět dělena na období do konce první světové války, mezi světovými válkami a od konce druhé světové války po současnost. Sdělovací prostředky měly za úkol šířit obrazovou informaci napříč společnostmi. Bez nich by samotné sdělení nedosáhlo svého uplatnění. Rozvoj sdělovacích prostředků s možností reprodukce obrazu tak ovlivnil vývoj celé lidské společnosti. Kapitola začíná Gutenbergovým vynálezem knihtisku a zmiňuje všechny významné pokroky na cestě obrazové reprodukce i oblasti, ve kterých se uplatnila.

Čtvrtá kapitola, *Vzájemné vlivy malířství a fotografie*, se zabývá problematikou, která se táhne celými dějinami fotografie. Teorie vzájemného působení těchto dvou uměleckých

vyjádření od dob vynálezu fotografie je popsána v podkapitolách o podílu fotografie na vzniku vlny realismu, vlivu impresionismu, secese a symbolismu, avantgardních směrů, socialistického realismu, abstraktního malířství, vzájemných vlivů fotografie a malířství v souvislosti s „novou věcností“, v umění pop-artu, happeningu, concept-artu a project-artu i zpětného vlivu fotografického realismu na fotografii. Poslední dvě kapitoly, *Rozdíly v oceňování dokumentární věrnosti snímku v průběhu dějin fotografie* a *Využívání estetiky situací v průběhu vývoje fotografie* jsou vyhrazeny problémům spojeným se správným chápáním a uplatňováním specifity fotografie.

Přehled současné fotografie v zahraničí

Skripta pro Akademii múzických umění v Praze

Vydavatelství: SPN, Praha 1985

Skripta byla vydána roku 1985 a jsou jakýmsi hlubším pokračováním skript *Současný stav fotografie z roku 1977*. Tausk cítil, že v mezidobí těchto dvou publikací došlo k posunu co se týká nových poznatků. Pokrok nastal i v oblasti fotografické historie a teorie, vznikly nové interpretace různých vývojových fází, ve společnosti vzrostl zájem o fotografickou literaturu a objevil se i prvek sběratelství. Veškeré tyto změny a nové informace bylo potřeba zahrnout do výuky studentů FAMU. Vzhledem k tomu, že obdobím před rokem 1918 se Tausk podrobně zabýval v učebních textech *Dějiny fotografie* a *Dějiny fotografie II.* - interpretační hlediska, zaměřil se zde na období od roku 1918 až prakticky po současnost. Pozornost soustředil na podmínky společenského uplatnění fotografií i na nejdůležitější směry a proudy, které se po roce 1918 ve fotografii objevily. V první kapitole ještě zmiňuje situaci ve světě i u nás, ostatní kapitoly jsou čistě o zahraniční tvorbě.

V závěru je uveden téměř osmistránkový seznam doporučené literatury, i když mnohé publikace jsou zahraniční proveniencí a pro studenty se stávají spíše snem, než skutečností.

Skripta jsou členěna do tří základních kapitol. První *Přehled uplatnění fotografie ve společenské praxi*, se zaměřuje na důležitou složku fotografovy snahy, kterou je uplatnění jeho práce. Ať je to v novinách, časopisech, knihách, na pohlednicích, fotografických výstavách, na plakátech, v kalendářích, jako doplněk výstav, ve vědě, v divadelnictví, filmu a televizi. Druhá kapitola *Přehled vývoje fotografie v údobí 1918 – 1945* popisuje stav fotografie těsně po první světové válce, období zdůraznění ostrosti fotografického obrazu, idealizace obrazu člověka, zabývá se vývojem barevné fotografie, přeludnou poezií, fotografií

na Bauhausu, vývojem živé fotografie, sociální fotografií i vývojem fotografie během druhé světové války. Třetí kapitola *Přehled vývoje fotografie od roku 1945 až po naše dny* zmiňuje mimo jiné výstavu „Lidská rodina“ a její důsledky na další vývoj tvůrčí fotografie, sleduje vlivy výtvarných směrů na fotografii, nahlíží na žurnalistický a psychologický portrét, fotografický akt, sociální fotografii, vývoj barevné fotografie, fotografický realismus.

Z důvodu toho, že fotografové často svým dílem zasahovali do různých období i žánrů a jejich tvorba se v průběhu života vyvíjela, ponechává Tausk v textu u jednotlivých osobností odkazy na všechny stránky, na kterých se objevuje jejich jméno. Studenti tak mohou lehce zalistovat a získat ucelenější informace.

Přehled vývoje československé fotografie od roku 1918 až po naše dny

Skripta pro Akademii múzických umění v Praze

Vydavatelství: SPN, Praha 1986

Skripta byla vydaná roku 1986 jako samostatný doplněk učebního textu *Přehled současné fotografie v zahraničí*. Své rozhodnutí věnovat československé fotografii samostatná skripta odůvodnil Tausk nutností hlouběji porozumět historii své země. Vedle vývoje jednotlivých proudů a jejich hlavních představitelů, považoval za podstatné věnovat pozornost vlivům „československé kultury vidění“ na činnost fotografů i vlivům spojeným s možnostmi uplatnění snímků ve společenské praxi.

Vzhledem k tomu, že existovalo jen málo zdrojů, ze kterých mohli studenti čerpat znalosti o souhrnných dějinách československé fotografie tohoto období, byla skripta velkým přínosem. Text je rozdělen na tři hlavní kapitoly. První přináší přehled vývoje československé fotografie v období od roku 1918 do roku 1945, druhá období od roku 1945 až po naše dny a třetí je věnovaná vývoji fotografie na FAMU.

Jak je uvedeno v úvodu knihy, nekopíruje členění látky přesně skripta *Přehled současné fotografie v zahraničí*, neboť některé proudy a vlivy, jež se výrazně projevíly v cizích zemích, nebyly v našem prostředí natolik důležité, aby vyžadovaly samostatnou kapitolu. Naopak některé československé výstavy a jiné významné události si zasloužily podrobnější výklad. Tausk v textu použil stejných pojmů pro jednotlivé směry v rámci vývoje fotografie jako v případě látky zaměřené k podobné problematice ve světovém měřítku. Rozhodl se tak proto, aby si studenti zvykli nahlížet na československou fotografii ve

světovém kontextu, dokázali zařadit jednotlivé proudy i porovnat vývoj určitého období v našich i zahraničních podmínkách.

Skripta byla napsaná v roce desátého výročí vzniku katedry fotografie a byla vydaná v roce čtyřicátého výročí založení Filmové fakulty Akademie múzických umění. Z tohoto důvodu věnoval Tausk závěrečnou kapitolu vývoji fakulty se zaměřením na vznik samostatné katedry fotografie. Nalezneme zde jména prvních profesorů i mladé generace absolventů, kteří se posléze často sami stávali pedagogy.

V některých kapitolách, například o vývoji fotografie aktu, Tausk našlapuje po špičkách a volí slova tak, aby text prošel a zamlouval se své politické době. Dnes působí některé komentáře na úkor kapitalistických zemí úsměvně, ve své době však byly pravděpodobně tyto vsuvky nutností k tomu, aby byla kniha vůbec publikována.

Dějiny fotografie I. - Přehled vývoje fotografie do roku 1918

Skripta pro Akademii múzických umění v Praze

Vydavatelství: SPN, Praha 1987

Tato učebnice spolu se skripty Dějiny fotografie II. - interpretační hlediska, tvořila základ pro zkoušku z předmětu Dějiny fotografie a zahrnovala látku do roku 1918.

Jedná se vlastně o přepracovaná a hlouběji pojatá skripta z roku 1977. Tauskovým záměrem nebylo pouze seznámit studenty s významnými osobnostmi a zásadně důležitými vynálezy, které přispěly ke zlepšování techniky, ale především s vývojovými souvislostmi. S dobou přicházely nové informace i důležitá vysvětlení, které bylo potřeba zařadit do přednášek. Kromě Tauskova přínosu, který vycházel zejména ze sledování vlivů způsobených dalším vývojem výrobních prostředků, se na tomto procesu podílelo i zveřejnění nových poznatků v odborné literatuře. Skripta jsou koncipována tak, aby pojednávala odděleně o vývoji fotografické techniky - *Stručný přehled vývoje fotografické techniky do roku 1918*, o dějinách vlastní fotografické tvorby - *Přehled vývoje fotografické tvorby v letech 1839 až 1918* a o utváření názorů na podstatu a uplatnění fotografie - *Stručný přehled vývoje názoru na fotografii do roku 1918*.

Jak již bylo několikrát zmiňováno, kladl Tausk důraz na správné pochopení souvislostí. Fotografy řadil podle toho, ve které zemi tvořili, aby tak zdůraznil uplatňování podobných popudů v různých částech světa. Samostatnou kapitolu věnuje i významu fotografie pro společnost a vývoji teoretických názorů na její podstatu.

5.5. Edice mezinárodní fotografie

V letech 1976 - 1981 vycházejí ve vydavatelství Pressfoto pod názvem **Edice mezinárodní fotografie** bromografická portfolia našich předních fotografů. Z výčtu jmen uvádím alespoň Josefa Sudka, Jaromíra Funkeho, Tibora Hontyho a Františka Drtikola. Portfolia, uložená v samostatné obálce, tvořily volné listy bromografických reprodukcí. Tyto reprodukce byly někdy vytvořené z originálních negativů, díky čemuž dosahovaly výjimečných kvalit. Společně s nimi vznikal doprovodný katalog s textem, jehož autory byli především teoretici své doby jako Petr Tausk, Antonín Dufek, Karel Dvořák, Václav Chochola, Kateřina Klaricová a Ludvík Baran. Do katalogu byla vepsána biografická, bibliografická data a seznam bromografických fotografií.

Vše bylo uvedeno současně v několika světových jazycích a text doplňovaly fotografické ilustrace. Portfolia byla velmi oblíbená a díky cizojazyčnému textu putovala často i do zahraničí. S odstupem času jejich hodnota stoupala a dnes jsou vyhledávaným a někdy těžko dostupným sběratelským artiklem. Ve své době se pohybovala jejich cena okolo 78 korun, dnes se u některých autorů počítá v tisících.

Josef Sudek

Autor textu: Petr Tausk

Autor výběru: Anna Fárová

Obálka: Libor Fára

Vydalo: Pressfoto, Praha 1976

Soubor 13 fotografií, celkem 16 stran

V roce 1976 bylo v nákladu 3000 výtisků publikováno bromografické portfolio Josefa Sudka. Výběrem 13 volných listů byla pověřená Anna Fárová, která se zaměřila na Sudkovy fotografie z padesátých až sedmdesátých let. Fotografie tehdy vybírala z cyklů *Zátiší*, *Skleněné Labyrinty*, *Okna mého ateliéru*, *Procházky*, *Janáčkovy Hukvaldy*, *Zmizelé sochy* a *Vzpomínky*. Petr Tausk se stal autorem úvodního slova šestnáctistránkového doprovodného katalogu s podtitulem *Nad fotografiemi Josefa*

Sudka, ve kterém čtenářům přibližuje životní osud a osobnost Josefa Sudka, jeho jedinečnost a skromnost. Grafické řešení a celkový vzhled měl na starosti Libor Fára, který zvolil čistou a jednoduchou linii opakující se fotografie jak na deskách, tak na obálce katalogu.

K rychlé orientaci napomáhají i zmenšené ilustrace volných listů s číselnými popisky. Mimo češtiny je text katalogu uveden také v ruštině, němčině, angličtině a francouzštině.

5.6. Profily z prací mistrů československé fotografie

Na myšlenku Edice mezinárodní fotografie navazovala od roku 1979, tentokrát ve vydavatelství Panorama, edice **Profily z prací mistrů československé fotografie**. Portfolia našich předních fotografů byla sestavena z 18 volných bromografických listů s doprovodným katalogem a deskami. Spojovacím prvkem byla jednotná grafická úprava, na přebalu se objevily vedle fotografických portrétů i portrétní ilustrace od předních výtvarníků. Petr Tausk se podílel na portfóliích třech významných autorů, Josefa Ehma (1979), Josefa Sudka (1980) a Viléma Heckela (1981). Text katalogu byl, stejně jako u Edice Mezinárodní fotografie, přeložen do několika světových jazyků.

Profily z prací mistrů československé fotografie II.

Josef Ehm

Autor výběru: Josef Ehm a Petr Tausk

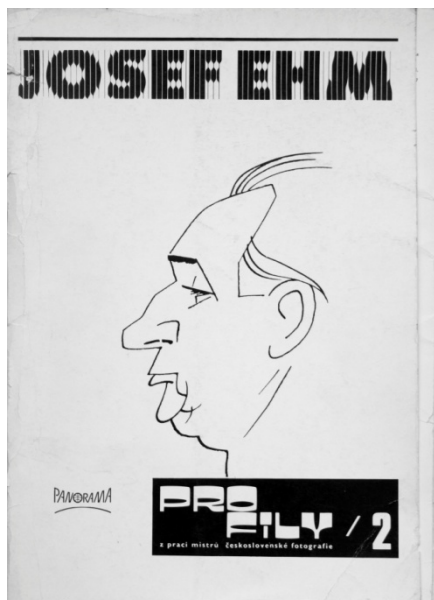
Kresba na přebalu: Vilém Reichmann

Grafická úprava: V. Jedlička

Vydalo: Panorama, Praha 1979

Autor textu: Petr Tausk

Text uveden v češtině, ruštině, němčině, angličtině, francouzštině

Soubor 18 fotografií Josefa Ehma je průřezem jeho tvorby z let 1938 až 1976. Ve výběru, na kterém se podíleli Josef Ehm a Petr Tausk, převažují pražské motivy. Nalezneme zde i snímky přírody a krajiny „Lesní interiér“ (1946), „Já byl strom“ (1969), „Krajina u Teplic“ (1956). Jediným portrétem tohoto souboru je fotografie Josefa Sudka v chrámu Svatého Víta z roku 1947. Soubor je doplněn katalogem s obsáhlým průvodním textem Petra Tauska, *Nad fotografiemi Josefa Ehma*, ve kterém přináší profil tohoto precizního fotografa patřícího, smyslem pro technickou dokonalost zvětšenin a poctivým přístupem k

řemeslu, k fotografům staré školy. Vzpomene Ehmovy začátky ve 20. letech, jeho působení na Statní grafické škole, kde se stal pedagogem v pouhých 25 letech, portrétní fotografie, knižní publikace, fotografie na téma Prahy i přechod k barevné fotografii.

Jsou zde uvedena biografická a bibliografická data a součástí textu je portrét Josefa Ehma od Tarase Kuščynského.

Profily z prací mistrů československé fotografie 1.

Josef Sudek

Autoři výběru: Josef Prošek, Petr Tausk, Petr Zora

Kresba na přebalu: František Tichý

Grafická úprava: V. Jedlička

Vydalo: Panorama, Praha 1980

Autor textu: Petr Tausk

Text uveden v češtině, ruštině, němčině, angličtině, francouzštině

Na výběru souboru 18 fotografií Josefa Sudka se podíleli hned tři jména, Josef Prošek, Petr Zora a Petr Tausk. Fotografie z let 1926 až 1964 jsou vybrány tak, aby se dotkly jednotlivých cyklů Sudkovy tvorby. První fotografií je piktorialisticky laděné „Nedělní

odpoledne na Kolínském ostrově“ (1926), druhou ukázkou ze souboru Chrám Sv. Víta „Interiér-detail chrámu Sv. Víta“ (1924 - 1928). Převážnou část fotografií tvoří zátiší, „Zátiší se džbánem“ (1926), „Poupě bílé růže“ (1954), „Zátiší se suchými listy“ (1956), „Zátiší podle Caravaggia“ (1959), „Kytička lučních květin“ či dvě ukázky z cyklu „Skleněné labyrinty“ (1968). Jsou zde zastoupeny i krajinné motivy „Středohoří“ (1955), „Krajina u Mělníka u přívozu“ (1964), fotografie z cyklu „Pražské zahrady“ (1956), Sudkův motiv „zahrádek“ – „Zahrádka u paní Sochařové“ (1953), „Zahrádka na kterou se dívám“ (1955), „V kouzelné zahrádce“ (1955),

„V kouzelné zahrádce“ (1959) či snímky „Výhled z okna mého ateliéru“ a „Okna mého ateliéru“ (1954). Text Petra Tauska, *Nad fotografiemi Josefa Sudka*, je doplněn portrétem Josefa Sudka od Tarase Kuščynského a je uveden mimo českého jazyka také v ruštině, němčině, angličtině a francouzštině. Text doprovází dalších deset fotografií ze Sudkovy tvorby z nichž uvádím například portrét Jaromíra Funkeho (1924), portrét sochaře Makovského (1943), fotografii Sudkova ateliéru „Labyrint u fotografa“ (1960), zátiší „Růže na okně“, „Zátiší podle malíře Navrátila“ a „Zima na Střeleckém ostrově“ (1948).

Profily z prací mistrů československé fotografie

Vilém Heckel

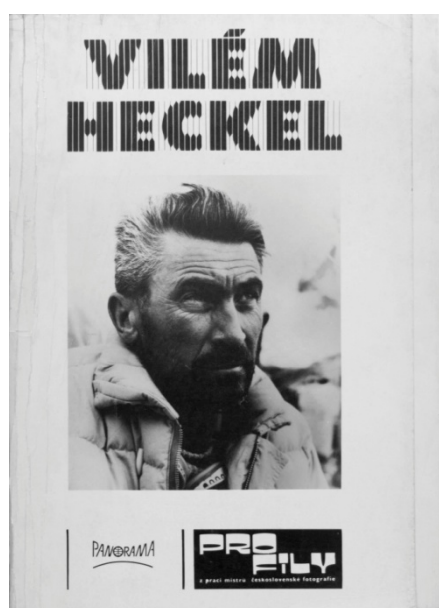
Autoři výběru fotografií: Petr Tausk, Sláva Štochl

Vydalo: Panorama, Praha 1981

Grafická úprava: V. Jedlička

Autor textu: Petr Tausk

Text uveden v češtině, ruštině, němčině, angličtině, francouzštině

Bromografické portfolium Viléma Heckela bylo sestaveno Petrem Tauskem společně s fotografem Slávou Štochlem. Autoři se ve výběru zaměřili jednak na snímky z československých hor, ale i na snímky z horolezeckých výprav Viléma Heckela na Kavkaz a do Pakistánu. V doprovodném textu, *Nad snímky Viléma Heckela*, zachytil Petr Tausk fotografický život tohoto autora, proslaveného právě fotografiemi přírody a hor. Text byl opět přeložen do několika světových jazyků a provázejí ho doprovodné fotografie. Ty zobrazují další motivy Heckelova zájmu. „Ženy v Pakistánu“, „Stařec v Pakistánu“ nebo „Ulička na

Korsice“ jsou příklady snímků, na kterých se při svých cestách snažil zachytit život místních obyvatel. Fotografie „Ze strojírenského závodu“ odkazuje na dobu, kdy byl Heckel zaměstnán jako průmyslový fotograf brněnské zbrojovky.

6. Pedagogické působení na FAMU

V druhé polovině 50. let se na fakultě FAMU, která byla od svého vzniku v roce 1946 orientovaná výhradně k filmovému umění a fotografie se používala pouze jako prostředek k výuce budoucích kameramanů, stále více studentů obracelo k fotografii jako dominantnímu oboru. Mnozí z nich byli proto vyloučeni, nicméně tlak z jejich strany vedl v roce 1960 k povolení fotografické specializace. Prvním studentem fotografie a zároveň i posledním studentem vyloučeným pro svou fotografickou orientaci ze studia filmové kamery se stal Pavel Dias. Vznik samostatné katedry fotografie pod vedením Prof. Jána Šmoka, se datuje k roku 1975.

Mimo pedagogů, kteří zde již vyučovali z dob Kabinetu umělecké fotografie, jako byli například Zdeněk Rossmann, Rudolf Skopec či Josef Ehm, si situace žádala rozšíření řad kmenových i externích pedagogů o nové tváře, často patřící do mladší generace. To byl i případ Petra Tauska, který v roce 1967 získal nabídku od Jána Šmoka externě přednášet předmět Současná světová fotografie.

Dá se říci, že tato skutečnost byla pro Tauska takřka zlomová a umožnila mu naplno se ponořit do oblíbeného tématu fotografické historie. V té době byl již známým autorem článků a teoretických statí publikovaných v Československé fotografii i Revui Fotografii a to včetně asi nejznámějšího dvacetitřídílného seriálu Světová fotografie či cyklu Tvůrčí fotografie 20. století.

Na katedře se stal kolegou Rudolfa Skopce, který přednášel dějiny fotografie do roku 1918.

V počátcích fotografické výuky neexistovalo mnoho učebních materiálů a tento stav bylo potřeba změnit. Pro Tauska to byla jasná a vítaná výzva k sepsání učebních skript pro své přednášky, která svou formou i obsáhlostí neměla ve své době obdoby. Pro studenty se tyto texty staly hlubokou sondou do historie světové i československé fotografie a zanechaly nesmazatelnou stopu ve způsobu výuky dějin na FAMU.

První z nich, **Současná světová fotografie**, vydal Tausk v roce 1970. V následujících letech, ve školním roce 1972 - 1973, začal přednášet předmět Fotografie ve společenské praxi. Ten byl později spojený se Současnou světovou fotografií v jeden předmět Současný stav fotografie, který pokrýval látku obou předcházejících.

V roce 1976, po smrti Rudolfa Skopce roku 1975 a odchodu Anny Fárové roku 1976, přebíral Petr Tausk výuku Dějin fotografie a roku 1977 sestavil skripta **Současný stav fotografie**, která popisovala období od roku 1918. Naopak na období do roku 1918 se zaměřil ve skriptech **Dějiny fotografie**, která vyšla v roce 1980.

V nadcházejících letech publikoval dvoudílná rozšířená skripta. Jako první vyšel v roce 1984 druhý díl nazvaný **Dějiny fotografie II - interpretační hlediska**. První díl **Dějiny fotografie I - Přehled vývoje fotografie do roku 1918** následoval v roce 1987.

V roce 1985 vycházejí skripta **Přehled současné fotografie v zahraničí**, ve kterých Tausk záměrně neuvádí české autory, aby jim v roce 1986 věnoval samostatná skripta **Přehled vývoje československé fotografie od roku 1918 až po naše dny**.

Petr Tausk nebyl fotografem z povolání a jeho zájem o fotografii vyvstal z jeho velkého koníčka, kterému věnoval stejně, nebo i více času, než své původní vědecké profesi. Znalosti, které uplatnil při sestavování učebních skript, vycházejí ze systematického studia, bádání a nalézání. Zdroje informací hledal jak v naší, tak i zahraniční literatuře, která se mu stávala dostupná během jeho častých zahraničních cest. Neváhal kontaktovat známá muzea, redakce světových fotografických periodik, schraňovat katalogy výstav, setkávat se osobně s jednotlivými fotografy. Odměnou mu byly rozsáhlé až encyklopedické znalosti, které mnohokrát zúročil.

Učební texty Petra Tauska jsou velmi rozsáhlé a přinášejí značné množství jmen a faktických informací. Od čtenáře tak vyžadují nejen dobrou paměť, ale i schopnost analytického myšlení. Pro Tauska byla historie nade vše, a tak často zmiňuje, že výčet osobností je, vzhledem k zapamatovatelnosti, omezený. Z tohoto důvodu přikládá dlouhé seznamy doporučené literatury. Naznačuje tak, že hloubka dějin fotografie má v podstatě bezednost Macochy. Výpravy do jejího lůna mohou znamenat dobrodružství, přinést poznání, ale i studentovu „smrt“.

Ač byl člověkem velmi milým a přátelským, v době zkoušek, jak se shodují ti, kteří touto zkušeností prošli, se proměnil v neoblomného a velmi přísného pedagoga, který nedával nic zadarmo. Od svých studentů nechtěl, aby pouze memorovali fakta, za podstatné považoval znalost souvislostí a to jak v kontextu československé, tak i světové fotografie.

Často uváděl odkazy na zahraniční publikace, které však byly ve své době těžko dostupné. Snad i pouhé vědomí jejich existence poukazovalo na to, že za uzavřenou hranicí proudí svět otevřený informacím.

Tauskova skripta obsahovala jen textovou část a neuváděla ukázky z tvorby jednotlivých fotografií. Pro studenty tak muselo být obtížné představit si, jak jmenované fotografie vlastně vypadají. Jednou z možností, jak se seznámit alespoň s ukázkami některých z nich, bylo prolistovat Tauskovy články a seriály na stránkách Československé fotografie a Revue fotografie nebo sáhnout po některé z historických publikací.

I přesto, že skripta všeobecně, na rozdíl od knih, působí trochu neatraktivně, je pravdou, že do těch od Petra Tauska se dá docela dobře začíst. Nalezneme zde i osobnější údaje ze života známých, ale vlastně vzdálených fotografií i popis dobových událostí.

Jaký byl Petr Tausk pedagog i člověk lze nalézt ve vzpomínkách jeho kolegů a žáků. Přítel a kolega Ján Šmok ho charakterizuje jako člověka veselého, se smyslem pro humor, výtečného pedagoga a spolupracovníka, který vše řešil lehce a s přehledem. V článku pro ČsF č. 10/1988 *Vzpomínka na Petra Tauska* uvádí:

„Vždy usměvavý a klidný (rozčileného jsem ho nikdy neviděl) byl postrachem posluchačů pro svou výtečnou paměť a neuvěřitelně detailní znalosti historického materiálu. V tomto směru byly všechny běžné studentské únikové triky u zkoušek předem odsouzeny k nezdaru. Jeho dvacetileté působení na FAMU se výrazně odrazilo i na kvalitě studentských diplomních prací, věnovaných dějinám nebo osobnostem.“

Vladimír Birgus vzpomíná na svého profesora jako na člověka veselého a společenské povahy, proplouvajícího s ležérní elegancí po chodbách fakulty vždy v saku a s motýlkem. Na rozdíl od Anny Fárové, která o fotografiích vyprávěla v prostorách uměleckoprůmyslového muzea nebo u sebe doma, měla výuka Petra Tauska formu přednášek v posluchárně fakulty. Při přednáškách fotografie neukazoval, spíše je podrobně popisoval sledující různé vztahy a souvislosti. Očekával od studentů samostudium vycházející z doporučené literatury a v období zkoušek často zkoušel i ve své pracovně v Ústavu pro vědeckotechnické informace.

6.1. Rozhovor s Alešem Kunešem

Jaké předměty Vás vyučoval Petr Tausk na FAMU v době, kdy jste tam studoval?

V době, kdy jsem studoval na FAMU (tedy v letech 1978/1984 - v mimořádném i řádném studiu) vyučoval ve druhém ročníku Dějiny fotografie a ve čtvrtém ročníku Současný stav fotografie. Důležitou součástí obou těchto předmětů byla i část, která se jmenovala Interpretační hlediska, kde se studenti pohybovali ve velmi široké oblasti obecné historie. Právě tyto kontexty měly pro výuku Petra Tauska zásadní význam.

Jaký byl Petr Tausk pedagog a jak na vás působil jako člověk?

Právě v souvislosti se zmíněnými kontexty si musíme nejprve položit otázku, jaká to byla doba. Přes zdánlivé neměnné bezčasí v institucích rozhodně složitá. Po Chartě 77 neměli pracovníci na těchto místech na různých ustláno, podezíravost režimu dosáhla mnohdy až k hysterii a veškerá činnost byla neustále sledována a kontrolována (ať už bylo jejich postavení jakékoliv). Petr Tausk se ve své práci zabýval především tím, co se režim pokoušel všemožně utlumit. Tedy informacemi.

V současnosti nadvlády Google lze jen těžko pochopit vzácnost jednotlivostí, jež dnes můžeme získat z domova jediným kliknutím na síti. Petr Tausk byl vědecký pracovník, akademická diskuse pro něj byla posvátná a rozhodně svévolně nemodeloval dějiny fotografie k obrazu vládnoucího režimu. Handicapem jeho přednášek byla dobově vymezená verbálnost. Student se musel více spoléhat na slova a svou představivost. Většina knih za světové produkce za železnou oponou byla prakticky nedostupná, v knihovnách nebyly k dispozici a jen málokdo měl příležitost koupit je za hranicemi. Většinou nebyla ani technika a kromě mimořádných přednášek vlastně vizuální projekce nikdo nepřipravoval.

Petr Tausk byl sympatický, ale nesmírně precizní odborník zaměřený do oblasti, která jej celý život zajímala a jeho postřehy určitě nebyly pouhým nudným memorováním faktických údajů. Kdo se naučil jeho přednáškám naslouchat, objevil v nich spousty drobnokresebných detailů na pozadí přesně vedené linie výkladu v překvapující historické šíři. Kromě obdivu k surrealismu dával Tausk fotografický vývoj do výstižných kontextů s vývojem záznamové techniky.

Jaké byly v té době vztahy mezi studenty a profesory?

Na vztahy mezi studenty a pedagogy na FAMU si osobně nemohu stěžovat. Nevzpomínám si opravdu ani na jedinou situaci, kdy bych měl s některým z vyučujících fatální problém. Jestliže jsem musel zkoušku opakovat, bylo zjevné proč. A když jsem v období 1981/1982 musel studia na rok přerušit (kvůli neodevzdanému cvičení Tvář a tělo u Clifforda Seidlinga) porušil jsem učitelem jasně nastavená pravidla hry.

Jiná věc byla privátní „dramata“ mezi jednotlivými pedagogy. To se dnes už nevidí. Na vlastní oči jsem zažil situaci, kdy se důstojní staří pánové prali v Praze uprostřed Jungmannova náměstí kvůli klíči od Výstavní síně Fotochema a leželi zaklíněni do sebe na prašném chodníku. Pro facku se mezi rozhádanými učiteli na katedře někdy také nešlo daleko.

To vše však byla záležitost různorodých osobností a určitě nebyli do těchto z větší části soukromých konfliktů zatahováni jako rukojmí studenti.

Petr Tausk byl bezprostředním hádkám jako externí pedagog vzdálený. Hlavní zaměstnání měl v důstojném vědeckém ústavu na Starém Městě, kam si zval studenty na zkoušky.

Mnohem komplikovanější byly v době mého studia vztahy mezi studenty. Na přelomu 70. a 80. let, když jsem nastoupil do mimořádného studia, tu byla atmosféra „nenápadné“ pracovitosti jednotlivých individualit. Když jsem se jednoho dne probudil, vystřídali tuto tak trochu nudnou idylu Tono, Rudo a vzápětí Miro, Vasil, Peťo, Jano a další. Antonín Dufek razantní nástup usměvavých „chalanov“ z malých slovenských městeček a vesnic do Prahy nazval Slovenská nová vlna. Na FAMU po dlouhé době nastoupila silná a výrazná generace, která zpočátku vystupovala kontinuálně s českými spolužáky (kupř. ještě na výstavě v divadle v Kobylisích), později se však už slovenská příslušnost stala v Praze zajímavou „výrobní značkou“. Prezentovala se nejčastěji sympatickou a uvolněnou hravostí, jinožskou erotikou vzdálenou nějakým traumatům a dobově překvapivě svěžími nápady vymykajícími se obvykle memorované tradici. Tato vlna smetla všechno ostatní a odplavil ji až boom dokumentu a reportážních záznamů po listopadu 1989. Pro všechny ty „hodné chlapece“ to muselo být překvapení. Obrovskou návštěvnost jejich výstav z druhé poloviny 80. let vystřídala až nespravedlivá divácká lhostejnost. Jenomže 90. léta už měla jiná pravidla.

Máte nějakou zvláštní vzpomínku na Petra Tauska?

Petr Tausk byl sympatický, různolící pán, trochu při těle a vyzařující zvláštní ležérní pohodu a osobitou eleganci. Ale hlavně specializovaný odborník s hlubokými znalostmi, jež dokázal prezentovat s lehkostí zábavným a řekl bych „jiskřivým“ způsobem. Všechno do sebe zapadalo a působilo jako veselá barevná stavebnice sestavená do překvapivých tvarů. Za těchto okolností jsem první zkoušku hrubě podcenil v domnění, že vše proběhne ve stejné lehkosti a snadnosti. Dodnes nezapomenu na otázky, které zkoušející akcentoval poťukáváním tužky. Ačkoliv jsem skripta se zájmem přečetl, nedostávalo se mi detailů. Protože Petr Tausk věděl, že já sám už pedagogicky působím, tak jsem po čtvrt hodině odcházel bez známky s omluvou, že si vše doplním. No a nezbývalo nic jiného, než se naučit Tauskova skripta z paměti (nakonec Výborně).

Jak se lišilo studium na FAMU oproti dnešku?

To opravdu nemohu posoudit, protože současnou situaci bezprostředně a hlavně zevnitř nesleduji. Jisté je, že fenomén fotografie na FAMU byl v 80. letech minulého století úplně odlišný. Do ročníku se vtěsnila necelá desítka uchazečů a s externisty i mimořádným studiem to nebylo ani dvacet fotografů. A byla to jediná katedra fotografie v Československu, co dláždila jedinou poctivou cestu k obživě fotografa. Absolventi denního studia dostávali registraci při Svazu českých výtvarných umělců, což byla v komunistické administrativě vrátka k povolenému prodeji fotografií. Z tohoto pohledu by se možná zdálo, že katedra byla zaplavena syny a dcerami významných funkcionářů a prorežimních umělců.

Prokazatelně tomu tak nebylo. Nejen, že zde studovala řada lidí, jejichž rodiče byli režimu vysloveně proti srsti, ale se „slovenskou novou vlnou“ se sem dostali uchazeči, s jedinou předností a tou byl talent. Fotografie byla v 80. letech především „mužskou záležitostí“. Ženy jsem potkával většinou jen na společných přednáškách s produkcí.

Jaký byl Petr Tausk během zkouškového období?

Petra Tauska už jsem částečně charakterizoval jako vsutku sympatického a příjemného společníka nabitého energií a nápady až do okamžiku zkoušky, kdy byl nekompromisní a vyžadující opravdu hluboké a detailní znalosti.

Byly pro vás informace o historii fotografie získané od Petra Tauska přínosem, nebo jste preferoval jinou formu výuky?

Otázkou je, jakou formu výuky je možné si v 80. letech minulého století představit. Přednášky v galeriích a institucích na toto téma nebyly. Knihovny měly jen velmi omezený fond (navíc některé publikace nepůjčovaly ani do studoven). České odborné časopisy se sice dějinami zabývaly obšírněji než dnes, ale články měly své limity. Internet pochopitelně neexistoval. Neměl jsem nejmenší šanci cestovat do zahraničí a za „železnou oponu“ jsem se poprvé bez peněz podíval až v prosinci 1989. Režim mi cesty nepovolil, protože polovina mých příbuzných emigrovala do USA. Katalogy výstav, co mi známí posílali, často končily zabavené nebo se ztratily.

Informace od Petra Tauska byly jednoznačně přínosem ačkoliv většinou bez konkrétních ukázek. Problematická byla celková nedostupnost vizuální informace. Měl jsem velké štěstí, když jsem si kupř. v antikvariátu koupil knihu TAUSK, Petr. *Die Geschichte der Fotografie im 20. Jahrhundert : von der Kunstfotografie bis zum Bildjournalismus*. Překlad Karin Thomas, Gert Koshofer. Kolín nad Rýnem : DuMont, . 1977 269 s.

6.2. Rozhovor s Vladimírem Birgusem

Jak by jste popsal osobnost Petra Tauska?

Inteligentní a šarmantní korpulentní pán s motýlkem na krku a pohorkami na nohách. Byl to člověk, který díky svým tehdy nebývalým mezinárodním kontaktům pro mnoho českých fotografů pootevíral okna do světa a poskytoval jim obtížně dostupné informace o historii i současnosti fotografické tvorby..

Při jaké příležitosti jste se poprvé setkali a jak na Vás zapůsobil?

Jeho texty o světových fotografech jsem četl už na střední škole a tehdy jsme se taky poprvé osobně setkali na přednáškách v Olomouci a v Praze.

Jaké vzpomínky máte na Petra Tauska z dob studií na Famu?

Dějiny fotografie začal přednášet po Anně Fárové, která z FAMU odešla ještě před podpisem Charty 77. Ona nikdy nedělala klasické přednášky, většinou nás zvala k sobě do Uměleckoprůmyslového muzea nebo do bytu ve Španělské ulici a tam nám ukazovala fotografie a knihy, zajímavě o nich mluvila a vyprovokovávala naše diskuse. Tausk byl úplně jiný. Vždy měl pečlivě připravenou přednášku na určité téma a sypal ze sebe jména, data i různé nepublikované a někdy i nepublikovatelné historiky. Ale nikdy nepromítal fotografie, to byla škoda. Mnozí studenti měli strach z jeho zkoušek, protože nemilosrdně vyhazoval, ale já jsem vždycky od něho dostal jedničku. O historii fotografie jsem se hodně zajímal, psal jsem do časopisů a Petr Tausk to oceňoval.

Kterou z jeho prací považujete za stěžejní?

Z mezinárodního hlediska to nepochybně byly kniha Dějiny fotografie 20. století, původně vydaná známým nakladatelstvím DuMont v Kolíně nad Rýnem, která vyšla i v několika jiných jazycích. To bylo v té době naprosto výjimečné, že by historik fotografie ze země sovětského bloku vydal publikaci, která by vyšla v několika západoevropských nakladatelstvích. Petr Tausk do ní zařadil i několik našich autorů a významně tak přispěl k propagaci české fotografie ve světě. Vždyť ve starších dějinách fotografie od Newhalla, Gernsheimových či Turnera nebyl zmíněn ani Sudek. Paradoxně se knihu nikdy nepodařilo vydat česky. Pro domácí publikum ale měly velký význam různé přehledy světové a československé fotografie, které Tausk vydával jako skripta pro studenty na FAMU nebo je publikoval jako seriály v Československé fotografii či v Revue Fotografie. Tehdy neexistoval internet a ze zahraničních časopisů byla v našich velkých knihovnách většinou jenom švýcarská Kamera, takže jeho texty byly pro nás důležitým zdrojem informací. Nemělo by se však ani zapomenout na encyklopedii Praktická fotografie, kterou redigoval. Kdo nic podobného nikdy nedělal, neuvědomí si, kolik práce to obnáší.

Jak hodnotíte fotografickou tvorbu Petra Tauska?

U Tauska byla nejdůležitější jeho teoretická a historická práce. Vlastní fotografie používal především jako ilustrace do svých knih. Výjimkou je hlavně soubor kvalitních portrétů osobností naší i světové fotografie Josefa Sudka, Jaroslava Rösslera, Jana Saudka, Billa Brandta, Joela Meyerowitze, Otty Steinerta, Waltera Rosenbluma, Cornella Capy a dalších. Capovi se Tauskův portrét tak líbil, že ho zařadil do své monografie.

Jakým byl Petr Tausk tchánem a přítelem?

Byl mnohem více přítelem než tchánem. Tykat jsme si začali už dávno před svatbou, vždyť jsme oba učili na FAMU. Měl jsem moc rád jeho smysl pro humor.

Zabýval se Petr Tausk sběratelstvím fotografií?

Myslím, že každý historik fotografie má vlastní sbírku. Ani u nás netvoří Rudolf Skopec, Anna Fárová, Pavel Scheufler, Daniela Mrázková, Antonín Dufek, Jan Mlčoch či já výjimky. Samozřejmě i Petr Tausk sbíral fotografie, většinou je se svými kolegy vyměňoval. Ale ani zdaleka to nebyla sbírka rozsahu a kvality sbírky Anny Fárové nebo Daniely Mrázkové.

Představte si Petra Tauska, kdyby žil v dnešní době.

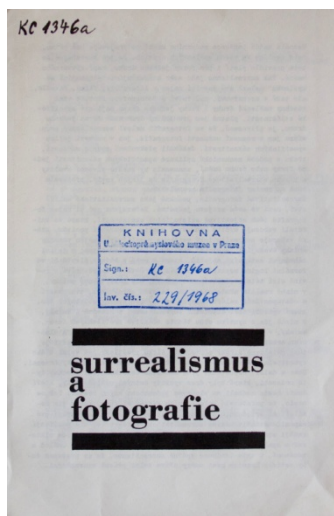
Určitě by měl ohromnou radost z pádu komunismu a ze svých dvou vnoučat. A nepochybně by byl zděšený z naší současné politické scény.

7. Kurátorská činnost

Jednou z oblastí Tauskova působení byla i kurátorská činnost. Fotografické výstavy doma i v zahraničí začal organizovat od roku 1965. První byla pravděpodobně výstava italské fotografie v pražské síni Fotochema. Vedle známých jmen podporoval i řadu mladých autorů a díky kontaktům se světovými fotografy se mu podařilo uspořádat i několik zahraničních výstav v Československu. Bylo to období velké popularizace fotografie. Mnoho opomíjených jmen jakoby povstalo z popela. Fotografie začala být vnímána jako umělecký a sběratelský artikl a muzea začala nakupovat fotografie do svých sbírek.

Z výčtu výstav, které organizoval Petr Tausk nebo pro které psal úvodní texty, uvádím alespoň několik ukázek.

Roku 1968 připravil společně s Adolfem Kroupou, Vilémem Reichmannem a Václavem Zykmondem v síni Československého spisovatele v Praze skupinovou výstavu ***Surrealismus a fotografie***.

Výstava byla pořádána Svazem československých výtvarných umělců a Domem umění v Brně. Byly zde představeny práce 18 fotografů u kterých lze nalézt různé prvky surrealismu. Autoři nazvali výstavu *Surrealismus a fotografie* a záměrně vyloučili označení surrealistická fotografie. Jak vysvětluje v doprovodného textu Václav Zykmond, surrealismus ovlivnil tak široký okruh umělců a tendencí, a tyto tendence zpět surrealismus, že se postupem doby setřely hranice mezi směry dříve velmi přísně vyhraněnými. „*Šíře surrealismu ve fotografii je relativně široká a pro tuto šířku prakticky jen velmi těžko vymežitelná*“. Výstava představila fotografie jak objektivně existujících skutečností, které vzbuzují určité konkrétní pocity, snímky evokující snovost reality s její absurditou, snímky blízcí se absolutnímu surrealismu či snímky, v nichž je dovoleno aranžování, hra i uplatnění fabulačních schopností fotografa.

Na výstavě byli zastoupeni: Jaromír Funke, Antonín Gribovský, Jan Hajn, Tibor Honty, Václav Chochola, Běla Kolářová, Karel Kuklík, Martin Martinček, Emila Medková, Alois Nožička, Ladislav Postupa, Ivo Přeček, Vilém Reichmann, Vladimír Rybička, Jiří Sever, Jan Šplíchal, Jindřich Štyrský a Jaroslav Vávra.

Výstava byla v pozměněné podobě uvedena také ve Folkwang muzeu v Essenu.

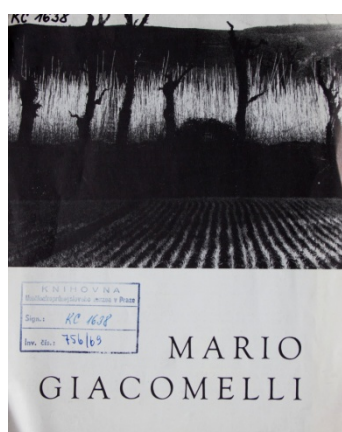
Další skupinovou výstavou byla výstava *Lyrické proudy v československé fotografii*. Poprvé byla představena roku 1973 na 5. mezinárodní výstavě audiovizuální techniky SICOF v Miláně a poté ve Funkeho Kabinetu v Brně. Roku 1975 putovala do Freiburgu a roku 1976 do Tunisu.

Výstava byla sestavena z prací 23 československých autorů a dala si za úkol ukázat celkovou šíři a nosnost lyrismu v současné československé fotografii. Při sestavování souboru

vybíral Tausk snímky tak, aby se ukázala co největší různorodost ve výběru námětů i možnosti uplatnění ve více žánrech tvůrčí fotografie. I přesto, že se lyrismus objevuje na fotografiích mnoha známých a významných autorů, nebylo možné z důvodu omezených výstavních prostor, představit všechna jména. Proto zvolil Tausk cestu, která nejlépe vyhovovala jeho hlavní myšlence různorodosti a vybral práce fotografů jednotlivých věkových

kategorií. Od Josefa Sudka narozeného roku 1896 až po Antonína Malého narozeného roku 1950. Petr Tausk je také autorem výstavního katalogu, pro který napsal úvodní text a sestavil krátké monografie zastoupených fotografů včetně ukázek z jejich díla. Na výstavě byli zastoupeni: Josef Sudek, Vilém Reichmann, Josef Ehm, Václav Jírů, Martin Martinček, Sláva Štochl, Petr Zora, Josef Prošek, Dagmar Hochová, Karol Kállay, Emila Medková, Jan Šplíchal, Zdeněk Voženílek, Vladimír Lammer, Taras Kuščynskij, Jovan Dezort, Ferdinand Valent, Jaroslav Rajzík, Olga Svobodová, Petr Sirotek, Aja Bufka, Josef Hník, Antonín Malý.

Výstava *Mario Giacomelli*, která proběhla v únoru roku 1967 v Kabinetu Jaromíra Funkeho v Brně a poté v dubnu stejného roku v Italské knihovně v Praze byla další významnou výstavou, jejímž kurátorem byl Petr Tausk. Na výstavě bylo představeno 104 snímků Maria Giacomelliho. Dům umění v Brně vydal k této příležitosti výstavní katalog, ve kterém Tausk přiblížil osud tohoto autora, jeho individualitu i intuitivní přístup k tvorbě. Poměrně hodně vybraných záběrů je věnováno krajině, ve které Giacomelli fotografuje zajímavá uspořádání míjená náhodnými pozorovateli až ke zdůraznění graficky

působících prvků i snímky detailů dřeva, které připomínají letecké pohledy na poušť, mořské zálivy nebo i velké oblasti pevniny.

Na výstavě byla také představena zátíší z ranného období jeho tvorby. Mimo jednotlivé fotografie je zde prezentováno několik fotografických cyklů, jako seriál *Život ve starobinci*, který vznikl v letech 1957 až 1958 v Senigallii, či optimističtější laděný cyklus *Muž, žena, láska, cyklus Seminaristé* či *Dobrá země*, zachycující téma italských zemědělců. Tausk zde zařadil i soubor z roku 1966, který patřil mezi nejmladší díla, *Člověk viděný ve dřevě*.

Petra Tauska a Maria Giacomelliho pojilo dlouholeté přátelství, kdy se vzájemně často navštěvovali. Uspořádání výstavy tak mělo pro oba osobnější charakter.

Podobná výstava Giacomelliho tvorby nazvaná *Fotografie z Talianska* proběhla v galerii Profil v Bratislavě v srpnu roku 1972. I zde byl Petr Tausk autorem monografie a úvodního textu.

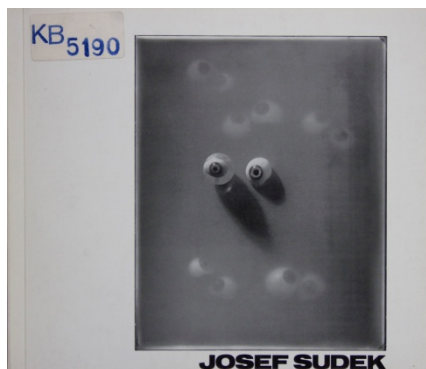

V listopadu roku 1972 proběhla v Kabinetu Jaromíra Funkeho v Brně výstava *Josef Václav Sládek*, kterou připravil Petr Tausk společně s Petrem Sirotkem. Na jejím počátku byl objev absolventa FAMU Petra Sirotky, který si povšiml velké řady dobře zachovalých negativů v muzeu ve Zbiroze.

Pokusil se tyto staré desky „nazvětšovat“ a „pak následoval již jen úžas nad fotografickým dílem, kterým básník značně předběhl dobu.“ Vystavený soubor tak není sestaven z pozitivů provedených přímo autorem, ale ze zvětšenin, které z originálních desek pořídil Petr Sirotek. Jak uvádí Petr Tausk v doprovodném textu výstavního katalogu, navázala tato výstava na trend znovuobjevování děl fotografů, kterým hrozilo zapomnění. Tausk zde nachází souvislost mezi objevenými snímky známých spisovatelů, jakými byli například Emil Zola a Giovanni Verga.

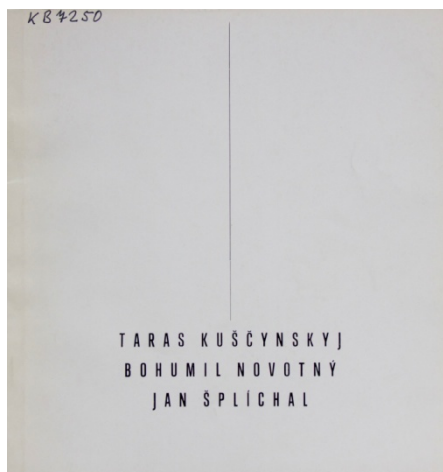
„Je jistě radostnou událostí, jestliže na této výstavě je možno představit ve značně širší jedno z takových znovuobjevení díla, které se týká přímo československé fotografie. Je to soubor neobyčejně půvabných snímků, jejichž autorem je Josef Václav Sládek, tedy spisovatel, který byl v podstatě současníkem Zoly i Vergy.“

V roce 1976 byla uspořádána v Galerii Lichttropfen a v Neue Galerie v německých Cáchách souborná výstava k osmdesátinám Josefa Sudka. Autory textů do výstavního katalogu byli

Petr Tausk společně s Wernerem Lippertem. Katalog obsahoval 59 černobílých ilustrací, biografii, bibliografii a seznam reprodukováných fotografií. Petr Tausk bohužel nestačil Josefu Sudkovi tento katalog ukázat, protože ten ve stejné době, v září roku 1976, zemřel.

V prosinci roku 1975 uspořádal Tausk společně s Vladimírem Židlickým v Galerii výtvarného

umění v Hodoníně společnou výstavu Tarase Kuščynského, Bohumila Novotného a Jana Šplíchala. Vybrané soubory ukázaly tři osobité způsoby využití fotografické techniky. Ačkoliv tvorba těchto autorů nemá zdánlivě žádné pojítko, našel Tausk společné znaky právě v mistrně ovládnuté technice. Výstava představila portréty Tarase Kuščynského pořízené novým Asahi Pentaxem ES, náměty „vepsané do kruhu“ Bohumila Novotného pořízené „rybím okem“ o zorném úhlu přesahujícím 200°

a montáže Jana Šplíchala.

8. Fotografické dílo Petra Tauska

„V mém přístupu k fotografii rozlišuji dvě hlediska: pohled historika fotografie a pohled fotografa. Z pohledu historika fotografie mám povinnost vysvětlit svým studentům hlavní proudy ve vývoji fotografie až po současnost, aniž bych nutně deklaroval, kterým fotografiím dávám osobně přednost. Z pohledu fotografa věřím, že je nutné mít úctu k základním vlastnostem média a podle toho jej využívat.“ (Contemporary Photographers, St. James Press, Detroit 1995, s.1097-1098)

První fotoaparát, Baby Box, dostal Petr Tausk od otce v deseti letech. Jeho hledáček v té době zaměřoval na okolí, rodinu a kamarády.

Druhá vlna zájmu přišla na konci druhé světové války, kdy jako osmnáctiletý mladík, po útěku z internačního tábora, fotografoval květnové události roku 1945.

Okolnosti a povinnosti studia ho v následujících letech od fotografie vzdálily. V té době byl znovu přijat na reálné gymnázium, kde napřesrok odmaturoval. Roku 1946 započal studia chemie na Vysoké škole chemicko-technologického inženýrství v Praze, kde roku 1950 absolvoval II. státní zkoušku. Nastoupil kariéru jako vývojový chemik ve Východočeských chemických závodech v Rybitví a navenek málo nasvědčovalo tomu, že se k fotografii vrátí.

Zlomový okamžik nastal roku 1956, kdy si pořídil jednoookou zrcadlovku Praktica FX2 s objektivem Triotar 1:4/135mm a širokoúhlým Primagonem, se kterou fotografoval výjevy každodenního života. Na filmové políčko, ve snaze vystihnout vhodnou situaci okamžiku, zachycoval zajímavé tváře vystupující z davu ulice. Vzorem mu v té době byl Václav Jírů, za jehož žáka se považuje.

Počátkem šedesátých let fotografuje v SSSR. Jeho snímky jsou uveřejněny v časopise Svět sovětů a v týdeníku Kultura. Cestování ho provází po celá šedesátá léta, kdy fotografuje v duchu humanistické fotografie v Maďarsku, Itálii, Francii, Anglii a Skandinávii.

Výrazný byl Tauskův zájem o barvy. Jak sám říká v rozhovoru s Martinem Hruškou pro ČsF. č.1 ročník 1987 *“ Dnes si myslím, že fotograf by měl vycházet z osobní reakce na estetickou situace a bezprostředně, s maximální přesností zachytit to, co vzrušilo jeho mysl. Skutečnost sama je barevná; proč by tedy její zobrazení mělo být ochuzeno o přirozené odstíny“*.

Smysl pro barvu souvisí i s jeho zájmem o malířství. V jednu chvíli dokonce uvažuje zda-li se nevěnovat pouze malbě. Z této doby je i obraz „Továrna“.

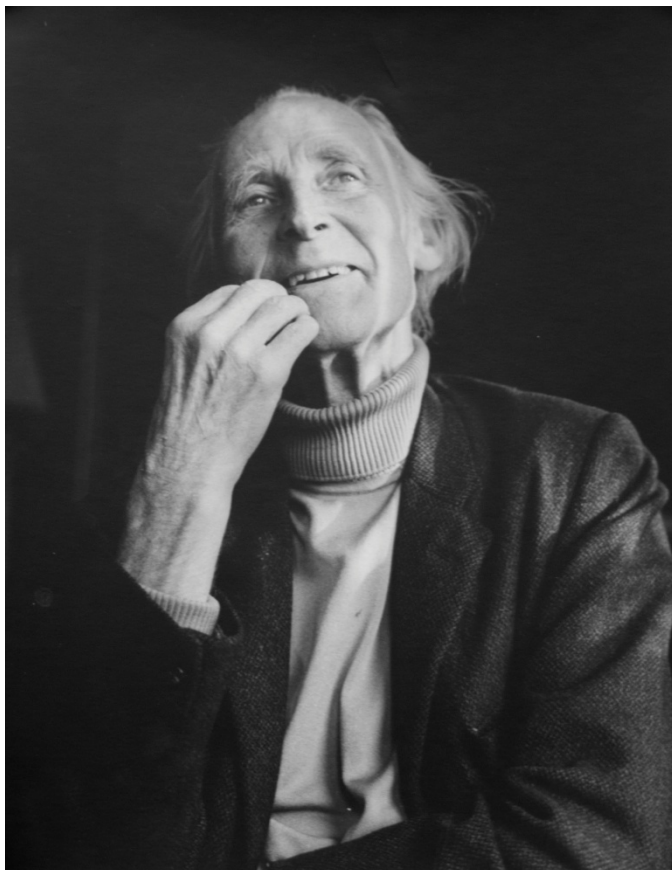
Láska k fotografii nakonec převládla a Tausk své početné publikace o barevné fotografii doplnil mnoha ilustračními snímky. Za svůj život jich publikoval přes 500.

Na fotografování nicméně nezbývalo tolik volného času, kolik by si sám přál a tak hledal náměty převážně v prostředí, ve kterém se pohyboval.

Díky své teoretické činnosti se setkával s mnoha význačnými československými i zahraničními fotografy, které měl možnost v průběhu těchto rozhovorů fotografovat. Vznikly tak série portrétů, které lze považovat za nejdůležitější část z jeho fotografické tvorby.

Roku 1964 vyšel cyklus černobílých portrétů našich výtvarníků, který pak zvolna přecházel od roku 1966 v cyklus portrétů našich i zahraničních významných fotografů.

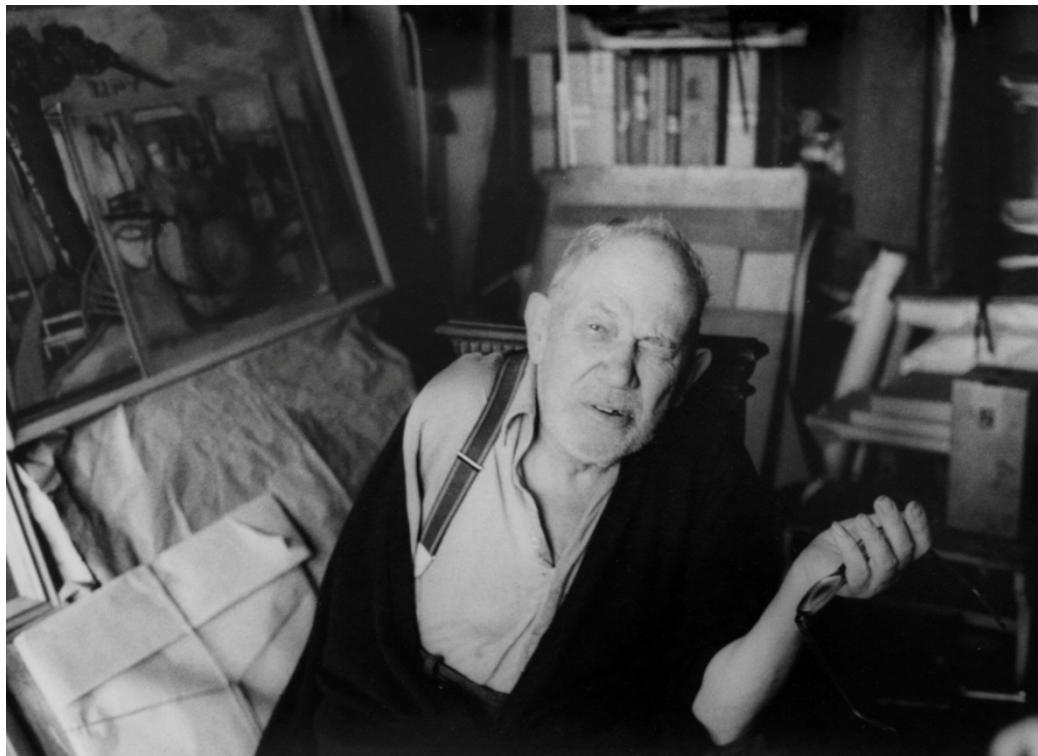
Portréty Petra Tauska lze popsat jako tiché, introspektivní obrazy, jakoby vytvořené mimoděk, v půli věty. Jsou součástí nepřerušného rozhovoru nad nedopitou kávou, součástí setkání dvou lidí. Fotografovaný často nehledí přímo do objektivu, ale upíná svůj zrak do prostoru, kde zahloubaný v myšlence svého vyprávění přestává vnímat přítomnost fotoaparátu. Petr Tausk zachytil tyto momenty, vystihl pomocí výrazu ve tváři i gest osobnost

Bill Brandt, 1976

člověka. Fotografie vynikají jednoduchou kompozicí, mají charakter žurnalistické fotografie bez možnosti přípravy i manipulace a často jsou snímány v interiérech. Pokud to bylo jen trochu možné, využíval Tausk přirozeného osvětlení. Jindy si dopomohl odrazy bleskem tak, aby světlo působilo rozptýleně. Portrét Billa Brandta z roku 1976, pořízený během Tauskovi návštěvy jeho ateliéru, kde místo plánovaného rozhovoru debatovali nad snímky Josefa Sudka, vypovídá díky zaujatému výrazu ve tváři i srozumitelnému gestu o laskavé povaze.

Podobnou fotografií je portrét Josefa Sudka z roku 1975, na kterém Josef Sudek, s jedním okem lehce přihmouřeným, upírá svůj zrak do světla, jakoby při rozhovoru mimoděk přeměřoval jeho intenzitu. Zcela odlišný, tentokrát barevný portrét, zachycuje Josefa Sudka před domem na Úvoze, kde od roku 1958 bydlel a pracoval.

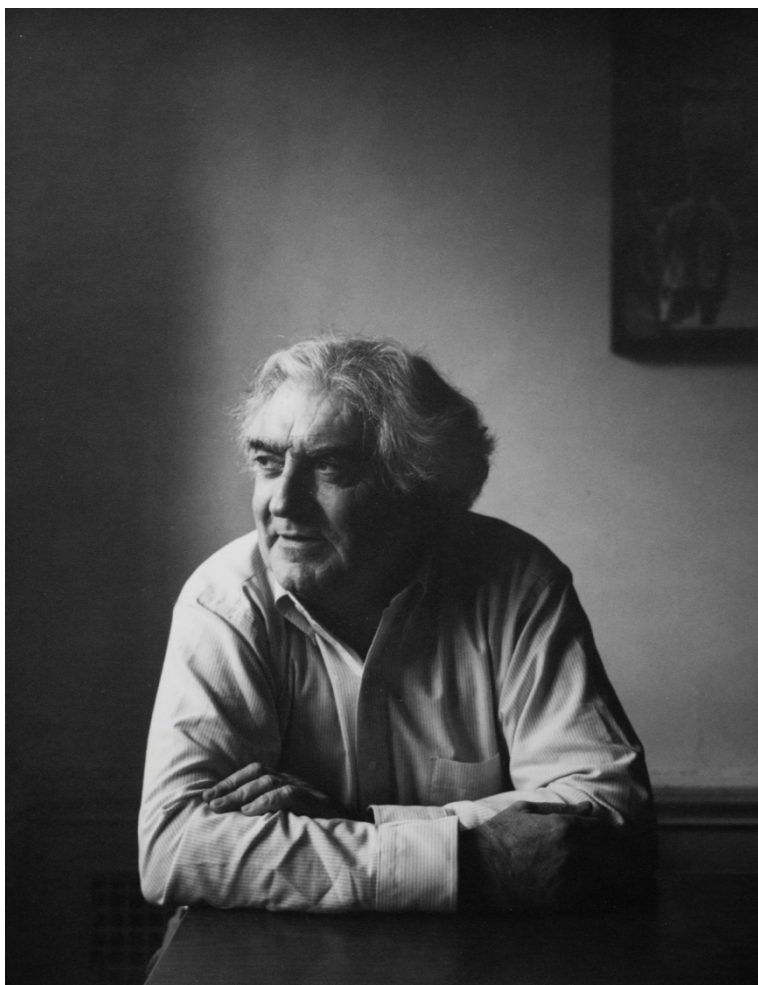

Josef Sudek, 1975

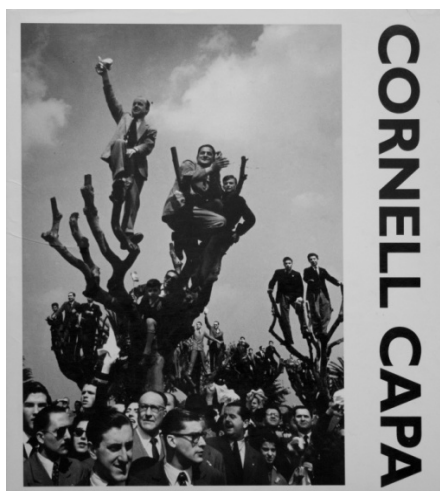
Josef Sudek, 70. léta

Portrét Cornella Capy, fotografa a zakladatele Mezinárodního centra fotografie v New Yorku, pořízený roku 1983, se nazývá “Cornell Capa vzpomíná na svého bratra Roberta”.

Cornell Capa vzpomíná na svého bratra Roberta, 1983

Vyniká přirozeností, čistou kompozicí a jemným osvětlením. Cornell Capa, sedící ve své kanceláři, s lehkým úsměvem na rtech, zde působí velmi klidným a uvolněným dojmem. Pohled směřuje ven z obrazu, jakoby vnitřním hlasem hovořil mimo tento svět ke svému zesnulému bratrovi. Capa si tuto fotografii oblíbil a použil ve své monografii.

Monografie Cornella Capy s fotografií od Petra Tauska

Tausk často fotografoval v prostředí, které mělo spojitost s oborem portrétované osoby. Portrét, na kterém Joel Meyerowitz sedí v houpacím křesle a pozadí tvoří série jeho fotografií, pochází z roku 1983.

Joel Meyerowitz, 1983

Na jiné fotografii z roku 1972 zachytil Tarase Kuščynského ve své pracovně společně se svou nejoblíbenější fotomodelkou, československou Twiggi, Danou Vašátkovou.

Rád také fotografoval v kruhu blízkých, kde se snažil zachytit vzájemné vztahy. Příkladem je portrét fotografa Sama Haskinse a jeho manželky Belindy, vytvořený v jeden podvečer roku 1976, kdy byl Haskins velmi unavený po dlouhé práci v ateliéru. Veškerá gesta Belindy, skloněná hlava i dlaně položené na Haskinsova ramena, napovídají o vnitřní lásce a podpoře, kterou žena dává svému manželovi. Autor znásobil působivost této fotografie řešením osvětlení tak, aby ve světle vynikla Haskinsova tvář a ruce jeho ženy.

Taras Kuščynskij se svou modelkou Danou Vašátkovou, 1972

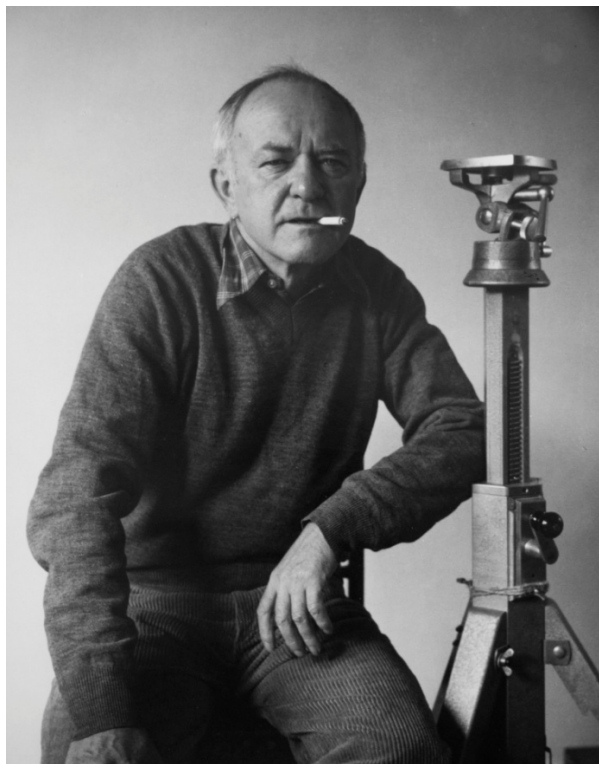
Sam Haskins s manželkou Belindou, 1976

Mnohé portréty vznikaly v pražských ulicích a parcích. Lehce zádumčivý portrét Otto Steinerta, profesora a představitele německého subjektivního dokumentu, pořízený ve Zlaté uličce v době jeho návštěvy Prahy roku 1966, patří mezi první fotografie tohoto cyklu.

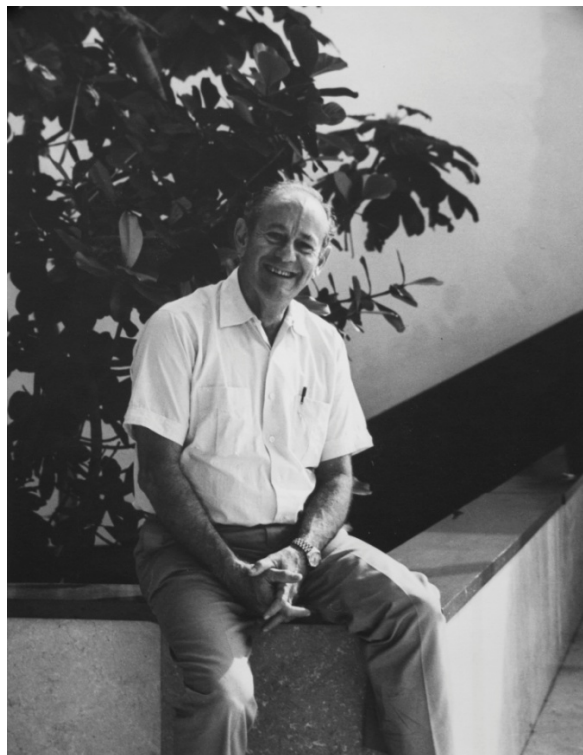

Otto Steinert, 1966

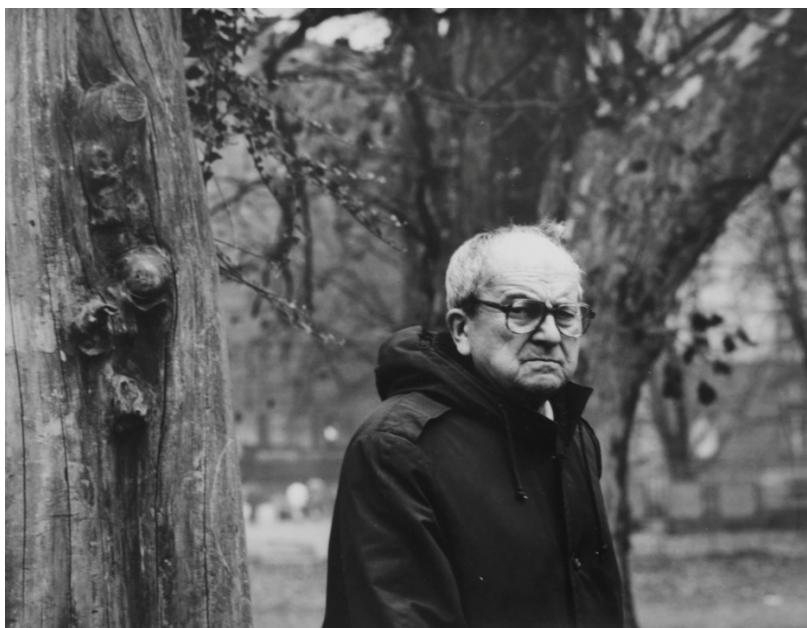
Zajímavý je portrét Juraje Herze, se kterým Tauska spojoval židovský původ i zkušenost z koncentračního tábora. Juraj Herz také vystudoval fotografii na uměleckoprůmyslové škole v Bratislavě a k tomuto oboru měl blízko. Jeho portrét ze židovského hřbitova nepostrádá vtip a odkazuje i na Herzovu filmařskou kariéru.

Josef Prošek, 1982

Walter Rosenblum, 1984

Jaroslav Rössler, 1983

Juraj Herz, 70. léta

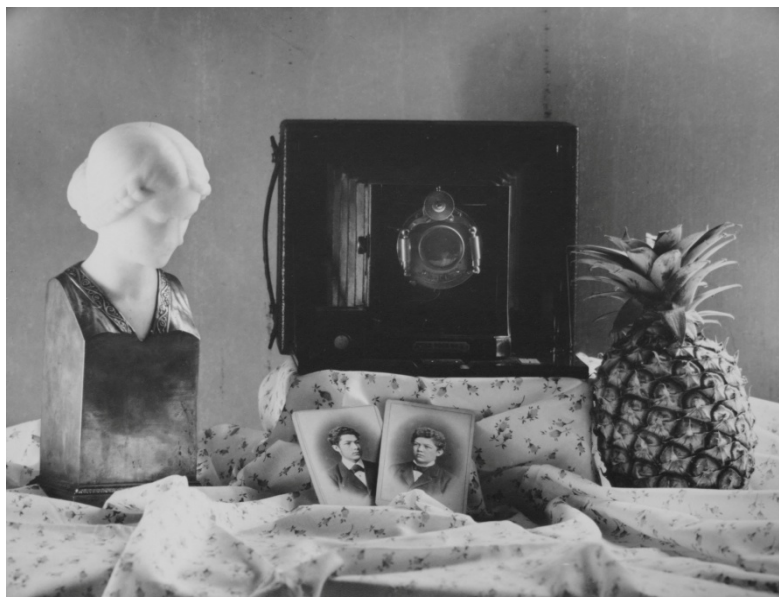

Před centrem Pompidou, 1983

Mezi další fotografické náměty patřily nejrůznější náhodná setkání i hledání bizarních tvarů běžných předmětů, které Tausk nazývá sochami všednosti. V rozhovoru s Martinem Hruškou uvádí: „V Jugoslávii jsem našel kameny připomínající dílo sochaře Henryho Moora. Určitou sošnost jsem ovšem obdivoval i u větráků podzemní dráhy i jiných architektonických detailů nebo monumentálních hmot mrakodrapů.“ (ČsF, č.1, 1987)

Tausk také vytvářel zátiší s nádechem surrealistické poezie a jeho krajinné motivy, rozdělené do linií, forem a odstínů v sobě nesou stopy určité melancholie.

Zálibu ve fotografování si udržel po celou dobu své teoretické a učitelské praxe. Fotografování mu přinášelo jednak radost z tvorby, ale považoval ho i za studijní prostředek k pochopení vlastní podstaty média.

Zátiší 60. léta

Zátiší 70. léta

Závěr

Vzhledem k tomu, že fotografická tvorba Petra Tauska nebyla obecně povědomá široké veřejnosti, byla o to více osobnost Petra Tauska známa v odborných kruzích a mezi profesionálními i amatérskými fotografy.

Jádrem jeho životního díla se stala rozsáhlá publikační činnost v oblasti historie fotografie, technického vývoje, včetně „řemeslné stránky“ fotografování.

Jeho hluboké znalosti zaujaly zahraniční redakce odborných periodik i nakladatelství a výsledkem tohoto zájmu byla bohatá publikační činnost Petra Tauska ve světě.

Je také nutné zmínit, že ve své době velmi známý a kladně hodnocený teoretik, pedagog a fotograf se bohužel v současné době pro mnohé stal zapomenutým.

Nicméně mezi odbornou veřejností v oblasti fotografické historie, je stále velice ceněn a považován jeho přínos v uspořádání „dějinné abecedy“ tohoto umění.

9. Souhrnné přehledy

9.1. Přehled příruček a publikací

1960

Fotografování s výměnnými objektivy

Autoři: Petr Tausk, Bohuslav Biskup

Rok vydání: 1960

Vydavatelství: SNTL, Praha

1967

Fotografujeme zrcadlovkou

Autor: Petr Tausk

Rok vydání: 1.vydání 1967, 2.vydání 1976

Vydavatelství: Osveta, Martin

1972

Praktická fotografie (Oborová encyklopedie)

Zpracoval kolektiv autorů pod vedením Ing.Petra Tauska

Rok vydání: 1. vydání 1972, 2.vydání 1973

Vydavatelství: SNTL, Praha

1973

Základy tvorivej farebnej fotografie

Autor: Petr Tausk

Rok vydání: 1973

Vydavatelství: Osveta, Martin

1973

Materiály pro černobílou fotografii

Autor: Petr Tausk

Rok vydání: 1973

Vydavatelství: SNTL, Praha

1973

Jak fotografovat

Autoři: Václav Štulík, Petr Tausk

Rok vydání: 1.vydání 1973, 2.vydání 1977

Vydavatelství: SNTL, Praha

1975

Barevná fotografie

Autoři: Ján Šmok, Josef Pecák, Petr Tausk

Rok vydání: 1975

Vydavatelství: SNTL, Praha

1976

An Introduction to Press Photography

Autor: Petr Tausk

Rok vydání: 1976

Vydavatelství: MON, Praha

1976

Josef Sudek

Autoři: Petr Tausk, S.W. Lippert

Galerie Lichttropfen, Cáchy

1976

Edice mezinárodní fotografie

Josef Sudek

Vydavatelství: Pressfoto, Praha 1976

1977

Die Geschichte der Fotografie im 20. Jahrhundert

Autor: Petr Tausk

Rok vydání: 1. vydání 1977, 2. vydání 1980

Vydavatelství: DuMont Buchverlag, Kolín nad Rýnem

1977

Okamžitá fotografie, současnost-možnosti-perspektivy

Autor: Petr Tausk

Rok vydání: 1977

Vydavatelství: Osveta, Martin

1977

100 TEMI di FOTOGRAFIA (100 témat ve fotografii)

Autoři: Petr Tausk, Hans H. Hofstätter

Vydavatelství: Arnoldo Mondadori, Miláno, Itálie

1978

Historia della Fotografia en el singolo XX.

Autor: Petr Tausk

Rok vydání: 1978

Vydavatelství: Editorial Gustavo Gili, Barcelona

1978

Nestačí jen stisknout spoušť....

Autor: Petr Tausk

Rok vydání: 1978

Vydavatelství: Práce, Praha

1979

Materiály pro barevnou fotografii (a jejich zpracování)

Autoři: Petr Tausk, Bohuslav Pádr

Rok vydání: 1979

Vydavatelství: SNTL, Praha

1979

Profily z prací mistrů československé fotografie

Josef Ehm

Vydavatelství: Panorama, Praha

1980

Photography in the 20th Century

Autor: Petr Tausk

Rok vydání: 1980

Vydavatelství: Focal Press, Londýn

1980

Storia della Fotografia del 20 Secolo

Autor: Petr Tausk

Rok vydání: 1980

Vydavatelství: Gabriele Mazoota Editore, Miláno

1980

Profily z prací mistrů československé fotografie

Josef Sudek

Vydavatelství: Panorama, Praha

1981

Čiernobiela tvorivá fotografia

Autor: Petr Tausk

Rok vydání: 1981

Vydavatelství: Osveta, Martin

1981

Textbook of Press Photography

Autor: Petr Tausk

Rok vydání: 1981

Vydavatelství: MON, Praha

1981

Fotografins historia under 1900

Autor: Petr Tausk

Rok vydání: 1981

Vydavatelství: Liber Läromedel

1981

Profily z prací mistrů československé fotografie

Vilém Heckel

Vydavatelství: Panorama, Praha

1985

Farebná tvorivá fotografia

Autor: Petr Tausk

Rok vydání: 1985
Vydavatelství: Osveta, Martin

1988
A Short History of Press Photography
Autor: Petr Tausk
Rok vydání: 1988
Vydavatelství: MON, Praha

9.2. Přehled článků v časopise Revue Fotografie

Revue Fotografie 1973
Picasso objektivem André Villerse

Revue Fotografie 1974
SICOF-Milán

Revue Fotografie 1977
č.4/1977
Černošské fotografie
August Sander-Fotografické dokumenty

Revue Fotografie 1978
č.2/1978
Vysokoškolské studium fotografie ve Velké Británii
Návštěva u Billa Brandta
č.3/1978
Klasické dědictví a současný stav československé fotografie

č.4/1978
Profesionál a amatér v tvůrčí fotografii
Československá módní fotografie
Módní fotografie a britský Vogue
Fotografie ve Finsku

Revue Fotografie 1979
č.2/1979
Nad fotografickým dílem Jaroslava Rösslera
Gertruda Rösslerová-Fischerová
č.3/1979
Úvaha o námětu dítěte v dějinách fotografie
70. let Josefa Ehma

Revue Fotografie 1980

č.2/1980

Sport v dějinách fotografie
Sedmdesát let Václava Jirů

č.3/1980

Josef Prošek
Kapitoly z dějin fotografie

4/1980

Československý podíl na práci mezinárodní organizace FIAP

Revue Fotografie 1981

č.1/1981

Piktorialistická fotografie na přelomu století

č.2/1981

Návrat k účtě fotografického vzhledu snímku

č.3/1981

Karol Kállay - univerzální specialista
Uplatnění dokumentárnosti fotografie od 90. let minulého století do konce 1 sv. války
Zamyšlení nad vývojem a proměnami fotografické literatury

č.4/1981

Výstavba snímku založená na obdivu k přesnosti fotografického zobrazování
Medium fotografie

Revue Fotografie 1982

č.1/1982

Kapitoly z dějin fotografie „Princip objet trouvé a jeho uplatnění ve vývoji fotografie

č.2/1982

Kapitoly z dějin fotografie „Estetika situací a její uplatnění ve vývoji Živé fotografie mezi oběma světovými válkami“

č.3/1982

Kapitoly z dějin fotografie „Stylizace obrazu člověka“

č.4/1982

Kapitoly z dějin fotografie „Sociální fotografie mezi světovými válkami“

Revue Fotografie 1983

č.1/1983

Kapitoly z dějin fotografie „Vývoj živé fotografie od druhé světové války až do výstavy Lidská rodina“

Fotografie v Norsku

č.2/1983

Kapitoly z dějin fotografie Vlivy surrealismu a abstraktního umění na vývoj fotografie po druhé světové válce“

č.3/1983

Kapitoly z dějin fotografie „Subjektivní fotografie“

č.4/1983

Kapitoly z dějin fotografie „Sociální fotografie po 2 sv. válce“

Revue Fotografie 1984

č.1/1984

Kapitoly z dějin fotografie „Vývoj živé fotografie od výstavy Lidská rodina“

Revue Fotografie 1986

č.4/1986

Šedesátiletá tradice dělnické fotografie v Německu

Revue Fotografie 1988

č.1/1988

Miklós Rév

9.3. Přehled článků v časopise Československá fotografie

Československá fotografie 1964

č.7/1964

Světová fotografie/ Fotografie v USA

č.8/1964

Světová fotografie/ Fotografie v Norsku

č.10/1964

Světová fotografie/ Fotografie v Anglii

č.11/1964

Světová fotografie/ Fotografie ve Švédsku

č.12/1964

Světová fotografie/ Fotografie v Japonsku

Československá fotografie 1965

č.1/1965

10 let „Lidské rodiny“ (T)

č.2/1965

2 výstavy

V Domě George Eastmana

V Muzeu moderního umění v New Yorku (T)
Světová fotografie / Dánsko
č.3/1965
Dítě ve světové fotografii
č.4/1965
Světová fotografie / Fotografie v Jugoslávii
Nová fotografická generace / Mario Giacomelli (TK)
č.5/1965
Světová fotografie / Fotografie v SSSR
č.6/1965
Světová fotografie / Francie
č.7/1965
Světová fotografie / Holandsko
č.8/1965
Vzájemný vliv fotografie a malířství od roku 1839 až do vypuknutí první světové války
Světová fotografie / Island
č.9/1965
Světová fotografie / Fotografie v NDR
Vzájemný vliv malířství a fotografie od první světové války až podnes
č.10/1965
Rodina ve světové fotografii
Světová fotografie / NSR
č.11/1965
Portrét muže ve světové fotografii
Světová fotografie / Belgie
č.12/1965
Světová fotografie / Indie

Československá fotografie 1966

č.1/1966
Vztahy mezi fotografií a filmem
č.3/1966
Portrét ženy ve světové fotografii
Světová fotografie / Austrálie
č.4/1966
Světová fotografie / Španělsko
Dozvuky jedné výstavy (Světová výstava „Co je člověk? “)
č.5/1966
Světová fotografie / Švýcarsko
č.7/1966
Surrealistické vlivy ve fotografii
č.8/1966
Světová fotografie / Rakousko
č.9/1966
Tokio Williama Kleina (Tk)
č.10/1966
Výstava švýcarské fotografie (Tk)
Profesor dr. Otto Steinert
Auto-portréty (Tk)

č.11/1966
Karel Pawek v Československu (Tk)
Světová fotografie / Maďarsko

Československá fotografie 1967

č.2/1967
Názory o fotografii
Recenze/ Průřez fotografickým dílem Andrease Feiningera (Tk)
č.3/1967
Man Rayovy portréty (Tk)
Světová fotografie / Polsko
Názory o fotografii (Dokončení článku z ČsF 2/67)
č.4/1967
Vývoj tvůrčí barevné fotografie
č.5/1967
Vývoj sdělné náplně fotografie
Nad životním dílem Alberta Rengera-Patzsche (Tk)
č.6/1967
Nejnovější proudy ve světovém umění a fotografie
Z výstavy „Otto Steinert a žáci“ (Tk)
č.7/1967
Vývoj světové reportážní fotografie
Gordon Parks – fotograf, spisovatel, ale především člověk našeho věku (Tk)
č.8/1967
Současný stav světové reportážní fotografie
č.9/1967
Krajina ve světové fotografii
Švédská skupina Tio Fotografer
č.10/1967
Výstava fotografie 7+7 (Tk)
Setkání dvou velkých fotografů / Steinert, Sudek /
č.11/1967
Tvář války jak ji viděl Robert Capa (Tk)
č.12/1967
Obraz města ve fotografii
Edouard Boubat/ Světová fotografie

Československá fotografie 1968

č.3/1968
Žánrové záběry ve světové fotografii
č.8/1968
Weegeeho fotografické experimenty
č.9/1968
Sladký život Ed van der Elskena

Československá fotografie 1969

č.1/1969

Úvod do tvůrčí fotografie/ Fotografie a skutečnost

č.2/1969

Úvod do tvůrčí fotografie/ Divák a fotografie

č.3/1969

Úvod do tvůrčí fotografie/ Výběr námětu a vyjádření myšlenky

Historama

č.4/1969

Úvod do tvůrčí fotografie/ Správná volba rozsahu záběru

č.5/1969

Úvod do tvůrčí fotografie/ Zamyšlení nad funkcí pozadí

č.6/1969

Úvod do tvůrčí fotografie/ Tvarová kompozice

č.7/1969

Úvod do tvůrčí fotografie/ Opakování tvarů a využití zrcadlení

č.8/1969

Úvod do tvůrčí fotografie/ Dělení plochy snímku a volba konečného formátu zvětšeniny

č.9/1969

Úvod do tvůrčí fotografie/ Iluze pohybu ve fotografii

č.10/1969

Úvod do tvůrčí fotografie/ Vytvoření iluze prostoru na snímku

č.11/1969

Úvod do tvůrčí fotografie/ Význam zobrazení povrchu předmětu

č.12/1969

Úvod do tvůrčí fotografie/ Na závěr seriálu zamyšlení nad tvůrčím významem osvětlení

Československá fotografie 1970

č.2/1970

Výstava Sto let italské rodiny ve fotografii

č.5/1970

Vášnivý očitý svědek David Douglas Duncan

č.10/1970

Fotografická technika na výstavě PHOTOKINA 70

Československá fotografie 1971

č.1/1971

Tvůrčí fotografie 20. století/ Pictorialismus a jeho význam ve vývoji fotografie v prvních desetiletích 20. století

č.2/1971

Tvůrčí fotografie 20.století/ Návrat k uplatnění specifických vlastností fotografie

č.3/1971

Tvůrčí fotografie 20.století/ Projevy Nové věcnosti ve fotografii

Sedmdesátiny Jana Lausmanna

č.4/1971

Tvůrčí fotografie 20. století/ „Objet trouvé“ ve fotografii

č.5/1971

Tvůrčí fotografie 20. století/ Využití technických novinek mezi dvěma světovými válkami
v tvůrčí fotografii

č.6/1971

Tvůrčí fotografie 20. století/ Idealizace obrazu lidské tváře

č.7/1971

Tvůrčí fotografie 20.století/ Fotomontáž a její využití

č.8/1971

Tvůrčí fotografie 20. století/ Rozmach ilustrovaných časopisů a jejich vliv na vývoj tvůrčí
fotografie

č.9/1971

Tvůrčí fotografie 20.století/ Sociální tendence ve fotografii dvacátého století

č.10/1971

Tvůrčí fotografie 20. století/ Poválečný zájem o člověka

č.11/1971

Tvůrčí fotografie 20. století/ Uplatnění nejnovější fotografické techniky v současné fotografii
VII. bienále barevné fotografie FIAP a I. mezinárodní salón černobílé fotografie v Aténách

č.12/1971

Tvůrčí fotografie 20. století/ Výtvarné umění po 2. světové válce a jeho vliv na fotografii

Československá fotografie 1972

č.8/1972

Studium fotografie v NDR

č.1/1972, č.4/1972 č.8/1972 č.10/1972

Zprávy FIAP

Československá fotografie 1973

č.2/1973

Josef Václav Sládek fotograf

č.3/1973

Zamyšlení nad literaturou o barevné fotografii

Československá fotografie 1986

č.7/1986

Půlstoletí od mezinárodní výstavy v Mánesu

č.8/1986

Walter Rosenblum - Photo League a humanistické tradice

č.10/1986

Petr Helbich - žák Josefa Sudka

Jaroslava Hatláková - žákyně Jaromíra Funkeho

9.4. Přehled zahraničních článků

Fotografia I realnost
Foto-kino revija (Bělehrad)
č. 9, 1964

Tschechoslowakische Fotografie
Foto Prisma (Düsseldorf)
č. 9, 1966

Josef Sudek
Foto Prisma (Düsseldorf)
č. 4, 1970

Mutual Influences Between Photography and Painting
British Journal of Photography Annual (Londýn)
1973

Jaromir Funke
Camera (Lucern)
č. 1, 1977

The Object Trouvé in Photography
Creative Camera (Londýn)
č. 2, 1977

Roots of Modern Photography in Czechoslovakia
History of Photography (Filadelfie / Londýn)
č. 3, 1979

Jaromir Funke
European Photography (Göttingen)
č. 4, 1980

Jan Lausmann and Czechoslovak Photography
History of Photography (Filadelfie / Londýn)
č. 5, 1981

Josef Sudek – His Life and Work
History of Photography (Filadelfie / Londýn)
č. 6, 1982

9.5. Přehled skript pro Akademii múzických umění v Praze

1970

Současná světová fotografie

Vydavatelství: SPN, Praha

1977

Současný stav fotografie

Vydavatelství: SPN, Praha

1980

Dějiny fotografie

Vydavatelství: SPN, Praha

1984

Dějiny fotografie 2 – Interpretační hlediska

Vydavatelství: SPN, Praha

1985

Přehled současné fotografie v zahraničí

Vydavatelství: SPN, Praha

1986

Přehled vývoje československé fotografie od roku 1918 až po naše dny

Vydavatelství: SPN, Praha

1987

Dějiny fotografie 1. – Přehled vývoje fotografie do roku 1918

Vydavatelství: SPN, Praha

Seznam použité literatury

- Birgus Vladimír, Mlčoch Jan, Česká fotografie 20. století/průvodce, Nakladatelství KANT, Praha 2005
- Birgus Vladimír, Mlčoch Jan, Česká fotografie 20. století, Nakladatelství KANT, Praha 2010
- Birgus Vladimír, Scheufler Pavel, Fotografie v českých zemích 1839 - 1999, Grada Publishing, Praha 1999
- Birgus Vladimír, Informatorium II. (Fotografie), Mladá fronta, Praha 1984
- Hlaváč L'udovít, Dejiny fotografie, Osveta, Martin 1987
- Kolektiv autorů: Encyklopedie českých a slovenských fotografů, ASCO, Praha 1993
- Kolektiv autorů: Contemporary Photographers, St. James Press, Detroit 1995
- Kuneš Aleš, Pospěch Tomáš, Čítanka teorie fotografie, Slezská univerzita v Opavě, Opava 2003
- Mrázková Daniela, Remeš Vladimír, Cesty československé fotografie, Mladá fronta, Praha 1989
- Mrázková Daniela, Příběh fotografie, Mladá fronta, Praha 1985
- Pavliňák Petr, Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950-2010, Výtvarné centrum Chagall, Ostrava 2006
- Skopec Rudolf, Dějiny fotografie v obrazech od nejstarších dob k dnešku, Orbis Praha, 1963
- Tausk Petr, Dějiny fotografie, SPN, Praha 1980
- Tausk Petr, Přehled vývoje československé fotografie od roku 1918 až po naše dny, SPN, Praha 1986
- Tomeš Josef, Český biografický slovník XX. století, Paseka, Praha 1999
- Vojtěchovský Miroslav, Vývoj československé teorie fotografie 20. století, SPN, Praha 1985

Použité časopisy

- Československá fotografie 1964 - 1986
- Československá fotografie č. 1, 1987
- Československá fotografie č. 10, 1988
- PhotoArt č. 2, 2007
- Revue Fotografie 1973 - 1988
- Revue Fotografie č. 1, 1987
- Revue Fotografie č. 4, 1988
- Výtvarnictvo fotografia film č. 12, 1987

Jmenný rejstřík

Atget, Eugène 33, 35
Baran, Ludvík 21, 41
Bartůšek, Jan 15
Birgus Vladimír, 48, 52
Birgusová Darina, 9
Biskup, Bohuslav 7, 12, 16, 20, 69
Boubat, Edouard 20, 76
Brandt, Bill 19, 20, 26, 54, 60, 72
Bufka, Aja 56
Capa, Cornell 54, 62
Capa, Robert 19, 76
Cartier-Bresson, Henri 15, 33
Dezort, Jovan 56
Dias, Pavel 15, 33, 46
Doležal, František, 15
Drtikol, František 41
Dufek, Antonín 41, 54
Duncan, David Douglas 77
Dvořák, Karel 41
Eastman, George 74
Ehm, Josef 13, 42, 43, 46, 56, 70, 72
Einhorn, Erich 15, 33
Fára, Libor 42
Fárová, Anna 15, 47, 54
Feininger, Andreas 19, 76
Funke, Jaromír 27, 41, 44, 55, 79
Giacomelli, Mario 56, 57, 75
Gribovský, Antonín 55
Hajn, Jan 55
Haskins, Sam 63, 64
Hatláková, Jaroslava 78
Heckel, Vilém 13, 42, 45, 71

Herz, Juraj 65, 66
Hine, Lewis Wickes 33
Hlaváč, L'udovít 28, 30
Hník, Josef 56
Hofstätter, H. Hans 13, 31, 70
Hochová, Dagmar 32, 56
Honty, Tibor 41, 55
Huček, Miroslav 15
Chochola, Václav 41, 55
Jeníček, Jiří 15
Jiráček, Milič 21
Jirů, Václav 20, 33, 56, 72
Kállay, Karol 26, 33, 56, 73
Klaricová, Kateřina 41
Klein, William 75
Kolářová, Běla 55
Kroupa, Adolf 12
Kuklík, Karel 55
Kuneš, Aleš 49
Kuščynský, Taras 9, 25, 33, 43, 44, 56, 58, 63
Lammer, Vladimír 56
Langeová, Dorothea 33
Lauschmann, Jan 27, 77
Linhart, Lubomír 15
Lippert, Werner 57, 70
Malý, Antonín 56
Martinček, Martin 55, 56
Medková, Emila 32, 55, 56
Meyerowitz, Joel 54, 63
Mlčoch, Jan 54
Mrázková, Daniela 30, 54
Novotný, Bohumil 58
Nožička, Alois 55

Pádr, Bohuslav 24, 70
Parks, Gordon 76
Pawek, Karel 76
Pecák, Josef 12, 22, 69
Postupa, Ladislav 55
Prošek, Josef 32, 44, 56, 65, 73
Přeček, Ivo 55
Rajzík, Jaroslav 56
Ray, Man 19, 76
Reichmann, Vilém 12, 42, 55, 56
Rejthar, Lubomír 21
Renger-Patzche, Albert 19, 76
Rév, Miklós 74
Rodčenko, Alexandr 33
Rosenblum, Walter 54, 65, 78
Rössler, Jaroslav 54, 65, 72
Rösslerová-Fišerová, Gertruda 72
Rossmann, Zdeněk 46
Rybička, Vladimír 55
Sander, August 72
Saudek, Jan 54
Seidling, Clifford 50
Sever, Jiří 55
Scheufler, Pavel 54
Schlemmer, Jan 21
Sirotek, Petr 56
Skopec, Rudolf 13, 16, 46, 54
Sládek, Josef Václav 57, 78
Steinert, Otto 12, 19, 54, 64, 75, 76
Stieglitz, Alfred 33
Sudek, Josef 13, 27, 32, 41, 42, 44, 54, 56, 58, 61, 70, 71, 79
Svobodová, Olga 56
Šmok, Ján 12, 15, 21, 23, 46, 48, 69
Šourková, Alena 15

Šperalová, Dana 11
Šplíchal, Jan 9, 32, 55, 56, 58
Štochl, Sláva 45, 56
Štulík, Václav 12, 23, 69
Štyrský, Jindřich 55
Tausk, Arnošt 9, 11
Thomasová, Karin 30
Tichý, František 43
Valent, Ferdinand 56
Vašátková, Dana 63
Vávra, Jaroslav 55
Villerse, André 72
Wolf, Karel 21
Zora, Petr 43
Zykmund, Václav 12, 55